

Raport i Vlerësimit të Ndikimit në Mjedis për

instalimin e sistemit solar fotovoltaik me fuqi prej 1MW mbi
kulmin e objektit të fabrikës “MEDRUPLAST” SH.P.K., në
zonën kadastrale Llazarevë, komuna e Obiliqit



Gusht, 2025

Kompania “MEDRUPLAST” SH.P.K me qëllim të përshpejtimit të procedurave për marrjen e pëlqimit mjedisor për instalimin e sistemit solar fotovoltaik me fuqi 1MW mbi kulmin e objektit të kompanisë së saj, në zonën kadastrale Llazarevë, komuna e Obiliqit, ka angazhuar Z. Blert Gjinolli për hartimin e Raportit të Vlerësimit të Ndikimit në Mjedis.

Përfituesi: “MEDRUPLAST” SH.P.K

Drejtori:

Hartues i Raportit:

Blert Gjinolli

Inxhinier i Mjedisit, MSc



Republika e Kosovës
Republika Kosova-Republic of Kosovo
Qeveria –Vlada-Government
Ministria e Ekonomisë dhe Ambientit
Ministarstvo Ekonomije i Zivotne Sredine

Në bazë të nenit 16 paragrafit 1 të Ligjit për Vlerësimin e Ndikimit në Mjedis Nr.03L/214 dhe Udhëzimi Administrativ për Licencim të Hartuesëve të Raporteve për Vlerësimin e Ndikimit në Mjedis Nr.10/2017, Ministri i MEA lëshon:

Nr. i licencës: 14/20

LICENCË

z. Blert Gjinolli, Bachelor Shkence në Inxhinierinë e Mjedisit

Licencohet si person fizik për hartimin e raporteve të VNM-ës

Data e vlefshmërisë:
27.10.2020— 27.10.2025
Prishtinë



PËRMBAJTJA

1 HYRJE	8
2 BAZA LIGJORE PËR HARTIMIN E VNM-SË	9
2.1 Korniza ligjore kombëtare e mjedisit	9
2.1.1 Procedura e Vlerësimit të Ndikimit në Mjedis	14
3 PËRSHKRIMI I KUSHTEVE EKZISTUESE MJEDISORE	15
3.1 Pozicioni gjeografik dhe topografia	15
3.2 Kushtet klimatike	16
3.3 Cilësia e ajrit	19
3.4 Zhurma	19
3.5 Gjeologjia	19
3.6 Hidrologjia	21
3.7 Cilësia e ujërave	22
3.8 Menaxhimi i mbeturinave	23
3.9 Përmbytjet	24
3.10 Rëshqitjet e dheut dhe erozioni	26
3.11 Përdorimi i tokës	27
3.12 Biodiversiteti	28
3.13 Zonat e mbrojtura natyrore	28
3.14 Mjedisi social	30
3.14.1 Demografia	30
3.14.2 Ekonomia	31
3.14.3 Shërbimet publike	31
3.14.4 Shëndetësia	32
3.14.5 Arsimi	32
3.14.6 Trashëgimia kulturore	32
4 PËRSHKRIMI I PROJEKTIT	33
4.1 Lokacioni	33
4.2 Komponentët e projektit	36
4.2.1 Modulet fotovoltaike	36
4.2.2 Invertorët	37
4.2.3 Kabllot	38
4.2.4 Konstruksioni	39
4.3 Operimi dhe mirëmbajtja	39

4.3.1 Pastrimi i paneleve solare.....	39
4.3.2 Shmangia e hijeve	39
4.3.3 Monitorimi i sistemit solar	40
4.3.4 Inspektimi i sistemit solar	40
4.4 Alternativat e projektit.....	40
4.4.1 Alternativa zero.....	40
4.4.2 Alternativa e instalimit të sistemit solar fotovoltaik në kulmin e fabrikës MEDRUPLAST ..	40
4.5 Metodologjia e punës	40
5 NDIKIMET E MUNDSHME NË MJEDIS DHE MASAT PËR MBROJTJEN E MJEDISIT	41
5.1 Ndikimet në cilësinë e ajrit.....	41
5.1.1 Masat për mbrojtjen e ajrit	41
5.2 Ndikimet në tokë	42
5.2.1 Masat për mbrojtjen e tokës	42
5.3 Ndikimet në mjedisin ujor	42
5.3.1 Masat për mbrojtjen e ujit	42
5.4 Ndikimet nga gjenerimi i mbeturinave	42
5.4.1 Masat mbrojtëse për mbeturinat	43
5.5 Ndikimet nga zhurma.....	43
5.5.1 Masat mbrojtëse për zhurmën	43
5.6 Ndikimet në peizazh.....	43
5.6.1 Masat për mbrojtjen e peizazhit.....	43
5.7 Ndikimet në biodiversitet.....	44
5.7.1 Masat mbrojtëse për biodiversitetin	44
5.8 Ndikimet e mundshme sociale	44
5.8.1 Kushtet e punës	44
5.8.2 Shëndeti dhe siguria e komunitetit.....	45
5.8.3 Trashëgimia kulturore	46
5.8.4 Blerja e tokës	46
6 PLANI I MENAXHIMIT MJEDISOR	46
7 PLANI I MONITORIMIT MJEDISOR.....	56
8 PËRFUNDIM	57
9 REFERENCAT	58
SHTOJCA 1. Paramasa e projektit.....	59

LISTA E FIGURAVE

Figura 1. Pozita gjeografike e komunës së Obiliqit	15
Figura 2. Lokacioni i fabrikës ku do të instalohet sistemi solar fotovoltaik – Parcela 00124-14	16
Figura 3. Trëndafili i erës në komunën e Obiliqit	17
Figura 4. Temperatura mesatare dhe reshjet në komunën e Obiliqit.....	18
Figura 5. Ditët me diell, shi dhe reshje në komunën e Obiliqit.....	18
Figura 6. Harta gjeologjike e Kosovës.....	21
Figura 7. Hidrologjia e Kosovës dhe zona e projektit (me të kuqe).....	22
Figura 8. Rreziqet nga përmbytjet në Kosovë ku zonat e kuqe tregojnë zona të cilat janë shumë të ekspozuara ndaj përmbytjeve, me rrezik mesatar – ngjyra e verdhë, ndërsa me rrezik të ulët – ngjyra e gjelbërt (burimi: Vlerësimi i rreziqeve nga fatkeqësitë natyrore)	24
Figura 9. Zonat me rrezikshmëri nga vërshimet në komunën e Obiliqit	25
Figura 10. Harta e erozionit dhe lokacioni i projektit (rrethuar me të kuqe) (burimi: AMMK)	26
Figura 11. Ndjeshmëria e tokës ndaj erozionit në komunën e Obiliqit	27
Figura 12. Harta e shfrytëzimit të tokës në Obiliq	28
Figura 13. Harta e zonave të mbrojtura në Kosovë (zona e projektit e rrethuar me të kuqe)	30
Figura 14. Lokacioni i projektit në zonën kadastrale Llazarevë, komuna e Obiliqit	34
Figura 15. Objekti i fabrikës MEDRUPLAST SH.P.K.	34
Figura 16. Mjedisi rrethues	35
Figura 17. Mjedisi rrethues i fabrikës	35
Figura 18. Prerja tërthore e moduleve fotovoltaike.....	37
Figura 19. Lakorja e efijencës	38

LISTA E TABELAVE

Tabela 1. Vlerat e parametrave të ajrit të matur në stacionin në Obiliq, viti 2024	19
Tabela 2. Përdorimi i tokës në komunën e Obiliqit (PZHK).....	27
Tabela 3. Masat zbutëse mjedisore.....	47
Tabela 4. Masat zbutëse sociale	54
Tabela 5. Plani i monitorimit mjedisor	56

SHKURTESAT

AMMK	Agjencioni për Mbrojtjen e Mjedisit të Kosovës
BE	Bashkimi Evropian
FV	Fotovoltaike
IHMK	Instituti Hidrometeorologjik i Kosovës
KEDS	Kompania Kosovare për Distributim të Energjisë Elektrike
KRM	Kompania Rajonale e Mbeturinave
KOSTT	Operatori i Sistemit, Transmisionit dhe Tregut të Energjisë Elektrike të Kosovës
MMPHI	Ministria e Mjedisit, Planifikimit Hapësinor dhe Infrastrukturës
MW	Megavat
NS	Nënstacioni
TC	Termocentrali
VNM	Vlerësimi i Ndikimit në Mjedis

1 HYRJE

Ky Raport i Vlerësimit të Ndikimit në Mjedis (VNM) është përgatitur për projektin e ndërtimit të sistemit solar fotovoltaik me kapacitet prej 1 MWp, i planifikuar të instalohet në kulmin e objektit industrial të kompanisë MEDRUPLAST SH.P.K., në zonën kadastrale Llazarevë, Komuna e Obiliqit. Projekti paraqet një hap konkret drejt avancimit të energjisë së ripërtëritshme në Republikën e Kosovës, në përputhje me prioritetet kombëtare për dekarbonizim, mbrojtje të mjedisit dhe zhvillim të qëndrueshëm.

Qëllimi i këtij raporti është të identifikojë dhe analizojë rreziqet, ndikimet dhe mundësitë mjedisore që lidhen me ndërtimin dhe operimin e këtij sistemi solar, si dhe të rekomandojë masa të përshtatshme lehtësuese për të parashikuar dhe shmangur ndikimet negative. Aty ku shmangia nuk është e mundur, synohet minimizimi i ndikimeve, dhe në rastet kur ndikimet mbeten, propozohet kompensimi apo baraspeshimi i tyre. Projekti do të ndihmojë Kosovën të reduktojë varësinë nga lëndët djegëse fosile dhe të ulë emetimet e gazeve serrë, duke kontribuar në objektivat afatgjata të vendit për mbrojtjen e klimës dhe promovimin e energjisë së pastër.

Në hartimin e raportit është marrë parasysh gjendja aktuale fizike në terren, së bashku me të gjitha të dhënat dhe studimet mjedisore relevante për zonën e projektit. Gjithashtu, janë shqyrtuar dispozitat e kornizës ligjore në fuqi në Republikën e Kosovës, me theks të veçantë Ligji Nr. 08/L-181 për Vlerësimin e Ndikimit në Mjedis, si dhe direktivat dhe praktikën më të mira të Bashkimit Evropian në fushat e mbrojtjes së mjedisit, energjisë dhe klimës.

Raporti do të shqyrtojë ndikimet mjedisore që mund të dalin si rezultat i operacioneve teknologjike gjatë ndërtimit dhe funksionimit të sistemit solar, përfshirë ndikimet në cilësinë e ajrit, tokës, ujit, biodiversitetin, zhurmën, vizualitetin dhe shfrytëzimin e burimeve natyrore. Për secilin prej këtyre aspekteve do të propozohet një qasje e përgjegjshme përmes masave të menaxhimit mjedisor. Do të analizohen gjithashtu karakteristikat e gjendjes së mjedisit në zonën e projektit, rëndësia që ky investim mund të ketë në të ardhmen dhe karakteristikat teknike dhe inxhinierike që përbëjnë bazën e projektit.

Me rastin e hartimit të këtij raporti, fokusi do të jetë në identifikimin e ndikimeve negative potenciale në mjedis dhe zbatimin e masave për zbutjen e tyre gjatë fazës së ndërtimit, gjatë operimit të sistemit fotovoltaik dhe pas përfundimit të jetës operacionale të sistemit. Përveç përfitimeve mjedisore, projekti synon të kontribuojë në zhvillimin social dhe ekonomik të zonës përreth, përmes rritjes së mundësive të punësimit dhe përmirësimit të infrastrukturës energjetike.

Zgjerimi i burimeve të energjisë nga energjia solare në Kosovë dëshmon të jetë ekonomishtë i qëndrueshëm, në bazë të matjeve të kryera në terren dhe modelimit të performancës së paneleve fotovoltaike. Ky projekt përfaqëson një model konkret i cili mund të shërbejë si shembull për investime të ardhshme në sektorin e energjisë së pastër në vend.

2 BAZA LIGJORE PËR HARTIMIN E VNM-SË

Kosova ka legjislacion Mjedisor dhe Social që rregullon politikat, procedurat dhe mekanizmat për mbrojtjen e mjedisit, si dhe përdorimin dhe ruajtjen e burimeve natyrore, punën dhe kushtet e punës, dhe angazhimin e palëve të interesit. Ky kapitull paraqet një përmbledhje të kuadrit rregullator kombëtar dhe ndërkombëtar, duke përfshirë politikat, legjislacionin, kërkesat, udhëzimet dhe standardet e zbatueshme për Projektin. Në prani të standardeve të shumta që vijnë nga burime të ndryshme rregullatore, Projekti do të zbatojë standardet më të rrepta për të mbrojtur mjedisin dhe komunitetet që mund të preken nga projekti.

2.1 Korniza ligjore kombëtare e mjedisit

Mjedis

Ligji për Mbrojtjen e Mjedisit (Nr. 03/L-205) është dokumenti juridik i nivelit më të lartë mjedisor në Kosovë që rregullon parandalimin dhe zvogëlimin e ndotjes, rregullon monitorimin e mjedisit dhe përcakton parimet e përdorimit racional të burimeve natyrore. Sipas këtij ligji, projektet e planifikuara, përfshirë ndryshimet në teknologji, rindërtimin, dhe zgjerimin e objekteve ose ndërprerjen e operacioneve, të cilat mund të rezultojnë në ndikim të madh mjedisor ose që përbëjnë rrezik për shëndetin e njeriut, kërkojnë Vlerësimin paraprak të Ndikimit në Mjedis (VNM). Procedura për zbatimin e një VNM gjithëpërfshirëse përshkruhet në ligjin e Vlerësimit të Ndikimit në Mjedis (08/L-181).

Ligji për Vlerësimin e Ndikimit në Mjedis – VNM (Nr. 08/L-181) rregullon procedurat për identifikimin dhe ekzaminimin e projekteve që i nënshtrohen vlerësimit të ndikimit në mjedis, dhe përveç kësaj, ai përshkruan aspektet, përmbajtjen, fushën e vlerësimit, raportimit dhe procedurat e administrimit të vlerësimit të ndikimit në mjedis të projekteve të propozuara për të siguruar të gjithë informacionin përkatës në lidhje me mjedisin, në mënyrë që të mundësohet dhe lehtësohet procesi i vendimmarrjes. Në bazë të vlerësimeve të ndikimit në mjedis, Ministria e Mjedisit, Planifikimit Hapësinor dhe Infrastrukturës (MMPHI) lëshon pëlqimin e mjedisit të kërkuar për çdo projekt publik ose privat (të shënuar në Shtojcën I ose Shtojcën II të këtij Ligji), që ka të ngjarë të ketë efekte domethënëse në mjedis duke u mbështetur, ndër të tjera, në natyrën, madhësinë ose vendndodhjen e saj. Kryerja e procedurës së VNMS në përputhje me Legjislacionin e Kosovës paraqitet në Shtojcën 1 të këtij dokumenti.

Ligji për Vlerësimin Strategjik të Ndikimit në Mjedis – VSNM (Nr. 03/L-230) synon të rreshtojë planet dhe programet e hartuara për mbrojtjen e mjedisit dhe shëndetit të njerëzve. Ky ligj përcakton zhvillimin e një qasje të integruar për vlerësimin në përgatitjen e vlerësimeve për mbrojtjen e mjedisit drejt një zhvillimi të qëndrueshëm. Ligji përcakton më tej se VSNM do të hartohet për plane ose programe që kanë potencial për një ndikim të madhë në mjedis, i cili përfshinë ujin, burimet ujore dhe projektet e menaxhimit të mbeturinave. VSNM siguron një kornizë për zhvillimet e mëtutjeshme të projektit, të cilat i nënshtrohen vlerësimit të ndikimit në mjedis, në përputhje me Ligjin për VNM. VSNM-të kryesisht janë zhvilluar nga autoritetet komunale, si një mjet për të siguruar një kornizë për menaxhimin e ndikimeve të mundshme mjedisore të zhvillimit të projekteve. Në përgjithësi, VSNM ka zhvilluar mjaftueshëm legjislacion sekondar dhe teknik për t'u zbatuar.

Udhëzimi Administrativ (MMPHI) Nr. 01/2025 për ndryshimin dhe plotësimin e Udhëzimit Administrativ (MMPHI) Nr. 04/2022 për Leje Mjedisore - përcakton rregullat, procedurat dhe kushtet për dhënie, ndryshimin, transferimin, rinovimin dhe revokimin e lejeve mjedisore në Republikën e Kosovës. Ky udhëzim bazohet në Ligjin për Mbrojtjen e Mjedisit dhe ka për qëllim të sigurojë kontrollin

institucional mbi veprimtaritë që ndikojnë në mjedis, duke ndihmuar në mbrojtjen e cilësisë së ajrit, ujit, tokës dhe elementeve të tjera mjedisore.

Përmes këtij udhëzimi, rregullohet ndarja e kompetencave ndërmjet nivelit qendror dhe atij komunal, duke sqaruar rolin e Ministrisë dhe të komunave në procesin e lëshimit të lejeve. Ai përcakton kriteret për aktivitetet që kërkojnë leje mjedisore, dokumentacionin që duhet dorëzuar, mënyrën e shqyrtimit të aplikimeve, dhe afatet për vendimmarrje. Gjithashtu, përcaktohen edhe rastet kur leja mund të pezullohet apo të revokohet, si dhe procedurat për përfshirjen e publikut në proces.

Udhëzimi zëvendëson Udhëzimin Administrativ Nr. 07/2017, duke sjellë një qasje më të qartë dhe të harmonizuar me legjislacionin evropian. Ai synon të forcojë transparencën, llogaridhënien dhe zbatimin efektiv të standardeve mjedisore, si dhe të përmirësojë menaxhimin e ndikimeve mjedisore të projekteve dhe aktiviteteve ekonomike në vend.

Udhëzimi Administrativ për dhënien e Lejes Mjedisore Komunale (Nr. 01/2017) rregullon procedurat dhe lëshimin, vlefshmërinë dhe aspektet e tjera të vlerësimit mjedisor në nivel komunal. Raporti i Lejes Mjedisore Komunale kërkohet në bazë të shqyrtimit të Shtojcës II të Ligjit për VNM, kriteret e Shtojcës III dhe vendimet e MMPHI. Ka një shtrirje shumë më të ngushtë se VNM, është e kufizuar në 10 faqe dhe mund të përgatitet nga një person fizik.

Ligji për Parandalimin dhe Kontrollin e Integruar të Ndotjes (Nr. 08/L-145) transpozon Direktivën e BE-së 2008/1/EC të Parlamentit Evropian dhe Këshillit të 15 janarit 2008 në lidhje me parandalimin dhe kontrollin e integruar të ndotjes. Sidoqoftë, udhëzimet shoqëruese për teknikat më të mira të disponueshme dhe kufijtë e pranueshëm (emetimet, eficientia dhe të tjera) nuk janë përkthyer në Shqip, dhe, prandaj, nuk mund të jenë në përdorim të përgjithshëm, dhe projektet duhet të mbështeten në Udhëzimet Mjedisore, Shëndetësore dhe të Sigurisë të Bankës Botërore.

Sipas Ligjit për Parandalimin dhe Kontrollin e Integruar të Ndotjes (PKIN), subjektet e lejes së PKIN janë veprimtaritë industriale të përcaktuara në Shtojcën 1 të këtij ligji, si vijon:

- Një person do të operojë një instalim vetëm nën autorizimin e MMPHI;
- Kërkesa për leje duhet të paraqitet nga personi që do të ketë kontroll mbi funksionimin e instalimit pas autorizimit të lejes;
- Një aplikim te autoriteti kompetent për leje duhet të jetë me shkrim dhe të ketë një përmbajtje të përcaktuar në ligj.

Uji

Kosova ka bërë përparim të mirë në miratimin e legjislacionit primar dhe sekondar për sektorin e ujit. Primarë janë: (i) Ligji për Mbrojtjen e Mjedisit; (ii) Ligji për Ujërat e Kosovës; (iii) Ligji për Rregullimin e Shërbimeve Ujore; dhe (iv) Ligji për Shëndetin Publik (në lidhje me cilësinë e ujit të pijshëm) që aktualisht janë në fuqi. Legjislacioni sekondar është miratuar gjithashtu në përputhje me direktivat e Komisionit Evropian dhe procedurat e licencimit, lejes dhe kontrollit përcaktohen në fushat e mëposhtme: (a) Administrimi i Burimeve Ujore; (b) Administrimi i Mbeturinave; (c) Planifikimi Hapësinor / Urban dhe Strehimi dhe Ndërtimi; (d) Mbrojtjen e Natyrës dhe Biodiversitetin; dhe (e) Mbrojtjen e Mjedisit. Autoriteti kombëtar përgjegjës për qeverisjen dhe menaxhimin e burimeve ujore është MMPHI e mbështetur nga Agjencia për Mbrojtjen e Mjedisit të Kosovës (AMMK), e cila monitoron gjendjen e mjedisit, përfshirë burimet ujore.

Përmbledhja e dokumenteve ligjore që rregullojnë aktualisht sektorin e menaxhimit të ujërave dhe ujërave të zeza në Kosovë përbëhet nga ligjet e mëposhtme parësore dhe dytësore:

- Ligji Nr. 04/L-147 për Ujërat e Kosovës, ose Ligji i Ujërave;
- Ligji Nr. 05/L-042 për Rregullimin e Shërbimeve Ujore, ndryshohet/plotësohet nga ligji Nr. 06/L-088;
- Ligji Nr. 08/L-048 për Ndryshimin dhe Plotësimin e Ligjit Nr. 02/L-78 për Shëndetësinë Publike;
- Ligji Nr. 03/L-198 për Ndryshimin dhe Plotësimin e Ligjit Nr. 02/L-09 për Ujitjen e Tokave Bujqësore;
- Udhëzimi Administrativ MMPH Nr. 03/2018 për Procedurat për Leje Ujore;
- UA (MMPHI) Nr. 11/22 për ndryshimin dhe plotësimin e udhëzimit administrativ MMPH Nr. 15/2017 për kriteret për përcaktimin e zonave të mbrojtura sanitare të burimeve të ujit;
- UA (MMPH) Nr. 16 /2017 për Klasifikimin e Trupave Ujorë Sipërfaqësorë;
- UA (MMPH) Nr. 17 /2017 për Klasifikimin e Trupave Ujorë Nëntokësorë;
- UA (MMPH) Nr. 09/2017 për Projektimin, Ndërtimin dhe Përdorimin e Digave;
- UA Nr. 05/2016 për Rregullimin e Statusit të Pasurisë Ujore;
- UA Nr. 04 /2016 për Kriteret dhe Procedurat për Mbrojtjen e Brigjeve të Ujërrjedhave dhe Akumulacioneve;
- UA Nr. 06/2021 për Strukturën e Pagesave të Ujit;
- UA (MMPH) Nr. 19/2015 për Mbrojtjen nga Veprimet e Dëmshme të Ujërave;
- UA (MMPHI) Nr. 02/2022 për Kushtet, Mënyrat, Parametrat dhe Vlerat Kufizuese të Shkarkimit të Ujërave të Ndotura në Rrjetin e Kanalizimit Publik dhe në Trupin Ujor;
- UA Nr. 12/2013 Sistemi i Informimit për Ujëra;
- UA Nr. 10/2021 (QRK) për Cilësinë e Ujit të destinuar për Konsum Njerëzor;
- Rregullore (MMPH) Nr. 02/2016 për Mënyrën e Përcaktimit të Prurjes së Pranueshme Ekologjike;

Strategjitë, planet dhe dokumentet tjera:

- Strategjia e Ujërave të Kosovës 2017 – 2036

Cilësia e ajrit

Ligji për Mbrojtjen e Ajrit (Nr. 08/L-025) cakton përgjegjësinë për përcaktimin e standardeve të cilësisë së ajrit dhe emetimeve; identifikon treguesit kryesorë të cilësisë së ajrit; dhe vendos detyrime për mbrojtjen e cilësisë së ajrit. Legjislacioni tjetër përkatës është:

- UA Nr. 16/2013 për Substancat që Dëmtojnë Shtresën e Ozonit dhe Gazrat Serrë të Fluoruar;
- UA Nr. 02/2011 për Normat e Cilësisë së Ajrit;
- UA (MMPHI) Nr. 16/2024 për vlerat kufitare, vlerat e synujara, pragjet e alarmit për Arsenin, Kadmiumin, Merkurin, Nikelin dhe Hidrokarburet Aromatike Policiklike në Ajër;

- UA Nr. 15/2010 për Kriteret për Përcaktimin e Pikave Monitoruese për Cilësinë e Ajrit, Numrin dhe Shpeshtinë e Matjeve, Klasifikimin e Ndotësve të Cilët Monitorohen, Metodologjinë e Punës, Formën dhe Kohën e Raportimit të të Dhënave;
- UA Nr. 07/2021 për Rregullat dhe Normat e Shkarkimeve në Ajër nga Burimet e Palëvizshme të Ndotjes.

Zonat e Mbrojtura Natyrore

Ligji për Mbrojtjen e Natyrës (Nr. 03/L-233) mbështetet në parimet e bashkëpunimit, qëndrueshmërisë, integritetit, ndotësi-paguan, edukimin dhe shkollimin, përgjegjësinë dhe menaxhimin efektiv për ruajtjen e natyrës. Legjislacioni tjetër përkatës është:

- Ligji Nr. 08/L-137 për Pyjet në Kosovë;
- UA Nr. 18/2013 për Shpalljen e Rrjetit Ekologjik;
- UA Nr. 19/2013 për Vlerësimin e Pranueshmërisë së Planit, Programit ose Ndërhyrjes në Rrjetin Ekologjik;
- UA Nr. 12/2011 për Llojet e Tipave të Vendbanimeve Natyrore, Hartat e Vendbanimeve Natyrore, Tipat e Vendbanimeve Natyrore të Rralla dhe të Kërcënuara si dhe Masat për Mbrojtjen dhe Ruajtjen e Tipave të Vendbanimeve Natyrore;
- UA Nr. 12/2020 për Shpalljen e Llojeve të Specieve të Egra të Mbrojtura dhe Strikt të Mbrojtura;
- UA Nr. 01/2012 për Kushtet e Mbajtjes, Mënyrën e Shenjzimit dhe Evidentimit të Shtazëve të Mbrojtura në Internim;
- UA Nr. 07/2012 për Përmbytjen dhe Mënyrën e Mbajtjes së Regjistrit të Vlerave të Mbrojtura të Natyrës;
- UA Nr. 16/2012 (01.08.2012) për Vendkalimet e Shtazëve të Egra.

Strategjitë, planet dhe dokumentet tjera:

- Strategjia për Zhvillimin e Pylltarisë 2021-2030;
- Strategjia për Menaxhimin e Kafshëve të Egra dhe Gjuetinë 2012-2022 (një plan afatgjatë për ruajtjen e ekosistemit dhe ekuilibrit ekologjik, mbrojtjen e duhur të kafshëve të egra, sigurimin e mirëqenies së tyre dhe kushteve për shfrytëzimin ekonomik të burimeve të tyre natyrore);
- Strategjia për Produktet Pyjore Jo-Drunore;
- Plani i Punës për Përzgjedhjen e Listave të Vendeve të Natura 2000, të dhënat e nevojshme, përgjegjësitë, afatet kohore dhe mjetet;
- Raporti Teknik: Identifikimi paraprak i vendeve në Natura 2000 në Kosovë (pikat aktive të biodiversitetit), etj.

Legjislacioni aktual nuk e mbështet lejen e veçantë, prandaj, për momentin e vetmja procedurë për lejimin e punimeve në Zonat e Mbrojtura të Natyrës është përmes procedurës së VNM-së. Për punë

më të vogla, jashtë sferës së VNM-së, lejet nuk kërkohen. Sidoqoftë, projektet duhet të marrin parasysh kufizimet e përcaktuara në Ligjin për Mbrojtjen e Natyrës.

Menaxhimi i Mbeturinave

Ligji për Mbeturinat (Nr. 08/L-071) (2022) rregullon menaxhimin e mbeturinave, planet për menaxhimin e mjedisit, të drejtat dhe detyrimet e personave të licencuar që merren me menaxhimin e mbeturinave, mënyrën dhe kushtet e mbledhjes së mbeturinave, transportit, trajtimit, përpunimit, deponimit dhe asgjësimit përfundimtar, importi, eksporti dhe transporti i mbeturinave, monitorimi, sistemi i informacionit dhe financimi. Mbetjet e rrezikshme menaxhohen gjithashtu sipas parashikimeve të Ligjit për Mbeturinat. MMPHI ka mandat të menaxhojë mbeturinat e rrezikshme, në bashkëpunim me Ministrinë përkatëse.

Zhurma

Ligji për Mbrojtjen nga Zhurma (Nr. 02/L-102) ka për qëllim shmangien, parandalimin ose zvogëlimin e efekteve të dëmshme (përfshirë shqetësimin për shkak të ekspozimit ndaj zhurmës) të zhurmës në mjedis. Ky ligj ofron një bazë për zhvillimin e masave për të zvogëluar zhurmën e emetuar nga trafiku rrugor dhe hekurudhor, aeroplanët, pajisjet e jashtme dhe industriale, makineritë e lëvizshme dhe burimet e tjera kryesore të ndotjes së zhurmës mjedisore dhe bezdisjes. Ligji (shpallur në vitin 2007) parashikon që Qeveria dhe komunat të hartojnë një Hartë Strategjike të Zhurmave dhe të përpilojnë Planet e Veprimit ndaj Zhurmave, por as ato nuk janë prodhuar deri më sot (Tetor 2024).

Legjislacioni tjetër nënligjor përkatës: Udhëzimi Administrativ Nr. 08/2009 për Vlerat e Lejuara të Emetimeve të Zhurmës nga Burimet e Ndotjes.

Ndryshimet Klimatike

Ligji Nr. 08/L-250 për Ndryshime Klimatike ka për qëllim të përcaktojë detyrat dhe përgjegjësitë e autoriteteve shtetërore në Kosovë për zbutjen dhe përshtatjen ndaj ndryshimeve klimatike, duke përfshirë përmbytjen e obligimeve ndërkombëtare. Ai zbatohet për të gjithë sektorët që ndikojnë në klimë, si energjia, industria, bujqësia, transporti dhe mbeturinat. Ligji synon të zvogëlojë emetimet e gazrave serrë dhe të rrisë kapacitetin për t'u përshtatur ndaj efekteve klimatike. Ai përcakton mekanizma për monitorimin, raportimin dhe verifikimin e emetimeve, dhe promovon përdorimin e teknologjive të gjelbra. Gjithashtu, thekson rëndësinë e edukimit, trajnimit, ndërgjegjësimin dhe përfshirjes së publikut. Institucionet shtetërore obligohen të hartojnë strategji, plane kombëtare dhe të bashkëpunojnë në nivel kombëtar dhe ndërkombëtar për zbatimin e masave klimatike. Ligji përfshin edhe dispozita për investime të gjelbra dhe transferim teknologjie me karbon të ulët.

Për të zbatuar legjislacionin për ndryshimet klimatike, UA-të e mëposhtme janë miratuar:

- UA Nr. 19/2013 për Qasjen në Informacionin për Konsumin Ekonomik të Karburantit dhe Emetimet e CO₂ të Automjeteve të Reja Personale (1999/94/EC);
- UA Nr. 20/2013 për Zbatimin e Mekanizmave Fleksibil për Zhvillim të Pastër (2003/87/EC);
- UA Nr. 01/2016 për Mekanizmin e Përcjelljes së Emisioneve të Gazrave Serë, miratuar më 29.01.2016.
- UA Nr. 09/2015 për Monitorimin e Emisioneve të Gazrave Serë; dhe
- Rregullore (BE) Nr. 525/2013 të Këshillit dhe Parlamentit Europian të 21 majit 2013 mbi një Mekanizëm për Monitorimin dhe Raportimin e Emetimeve të Gazrave Serë.

Trashëgimia Kulturore

Sipas **Ligjit për Trashëgiminë Kulturore Nr. 02/L-88**, çdo ndërhyrje që mund të ndikojë në integritetin ose vlerën e trashëgimisë kulturore kërkon leje me shkrim nga institucioni kompetent. Institucioni kompetent do të urdhërojë ndalimin e menjëhershëm për një periudhë të pacaktuar të çdo lloj pune të paautorizuar në Trashëgiminë Kulturore. Kërkesa për leje për ndërtimin e ndërtesave ose zhvillime të tjera brenda Zonës Mbrojtëse të një monumenti arkitektonik, ose brenda një zone të ruajtjes arkitektonike duhet të paraqitet për shqyrtim në institucionin kompetent. Institucioni kompetent ka të drejtën e vetos mbi dhënien e një leje të tillë. Nëse institucioni kompetent nuk i përgjigjet një aplikacioni për ndërtimin e ndërtesave ose zhvillimeve të tjera brenda 15 ditëve, leja mund të jepet nga autoriteti përkatës i planifikimit dhe ndërtimit. Ligji lejon çdo punë ndërtimore në vendet që mund të ndikojnë në vlerat kulturore, strukturën e objektit të trashëgimisë kulturore që është nën listën e mbrojtjes së përkohshme vetëm pas një leje me shkrim të institucionit përkatës.

2.1.1 Procedura e Vlerësimit të Ndikimit në Mjedis

Në përputhje me direktivat e BE-së dhe nenin 7 të ligjit Nr. 08/L-181 për Vlerësimin e Ndikimit në Mjedis, kërkohet pëlqim mjedisor për çdo projekt publik ose privat të shënuar në Shtojcën I ose Shtojcën II të këtij Ligji, i cili ka të ngjarë të ketë efekte domethënëse në mjedis duke u mbështetur, ndër të tjera, nga natyra, madhësia ose vendndodhja e tij. Në bazë të të njëjtit ligj, të gjitha projektet që janë shënuar në Shtojcën I **do të jenë të detyruar të zbatojnë një VNM**, duke kërkuar autorizimin përkatës nga Ministria e Mjedisit, Planifikimit Hapësinor dhe Infrastrukturës, ndërsa projektet e listuara në Shtojcën II do të shqyrtohen një nga një dhe në përputhje me kriteret e përcaktuara në Shtojcën III, në mënyrë që të përcaktohet nëse ata duhet të kërkojnë VNM. Është shumë e rëndësishme të përmendet që MMPHI nuk do të japë ndonjë pëlqim mjedisor të përmendur më lart derisa të realizohet një VNM në projekt dhe aplikantëve nuk do t'u jepet leje ndërtimi ose ndonjë leje tjetër (përfshirë IPPC) për projektet e përmendura më lartë dhe nuk duhet të fillojë të ekzekutojë asnjërin nga ato, derisa të mos marrë një pëlqim mjedisor nga MMPHI. Vetëm në rastin e projekteve me qëllime të mbrojtjes kombëtare dhe me vendim të qeverisë, MMPHI mund të lejojë, për raste të veçanta, mos përfundimin e VNM-së. Prandaj, një VNM kërkohet për çdo lloj instalimi të ri ose të rinovuar siç përcaktohet në Shtojcën I të Ligjit Nr. 08/L-181, paraqitur në Shtojcën I të këtij ligji.

Në përputhje me ligjin, procedura e VNM-së përfshin fazat e mëposhtme: (1) përzgjedhjen e projektit të VNM-së; (2) raporti i VNM-së; dhe (3) shqyrtimi i Raportit të VNM-së. Vetëm konkluzionet dhe rekomandimet kryesore të përfshira në Raportin e VNM-së dhe në vendimin e propozuar për pëlqimin mjedisor (jo i gjithë raporti) i nënshtrohen debatit publik. Ministria do të jetë përgjegjëse për organizimin dhe planifikimin e debatit publik, i cili do të bëhet në bashkëpunim me aplikuesin dhe komunën ku zhvillohet projekti. Ministria përgatitë njoftimin për mbajtjen e debatit publik, duke përfshirë lokacionin e mbajtjes, datën dhe kohën e saktë, si dhe raportin e VNM-së. Të dhënat mbi detajet e vendit dhe kohës së saktë të mbajtjes së debatit publik do të ofrohen nga ana e aplikuesit.

3 PËRSHKRIMI I KUSHTEVE EKZISTUESE MJEDISORE

Përshkrimi specifik i aspekteve mjedisore që i referohen vendndodhjes së saktë të zonës së Projektit dhe kushteve ekzistuese do të përcaktohen në këtë kapitull. Zona e studimit është në kuadër të komunës së Obiliqit. Kushtet bazë për burimet kryesore mjedisore janë analizuar dhe paraqitur për të përshkruar burimet e rëndësishme mjedisore dhe ndjeshmërinë e tyre në lidhje me zonën e projektit.

3.1 Pozicioni gjeografik dhe topografia

Territori i komunës së Obiliqit zë një sipërfaqe prej 105 km², që shtrihet në qendër të Kosovës. Në veri komuna kufizohet me komunën e Vushtrrisë, në lindje me komunën e Prishtinës, në jug me komunën e Fushë Kosovës perëndim me komunën e Drenasit në veri-lindje me komunën e Besianës. Distanca e Obiliqit nga kryeqendra e Kosovës, Prishtina, është 12 km, kurse nga Shkupi 100 km. Lidhjet ajrore për Obiliqin realizohen përmes aeroportit të Prishtinës që është në largësi prej 20 km. Distanca rrugore Obiliq- Tiranë është 259 km, kurse me portin e Durrësit 263 km.¹

Lokacioni i fabrikës “MEDRUPLAST”, në kulmin e së cilës do të instalohet sistemi solar fotovoltaik është në zonën kadastrale Llazarevë, Komuna e Obiliqit, me koordinata 42°41'57"V, 21°07'21"L.

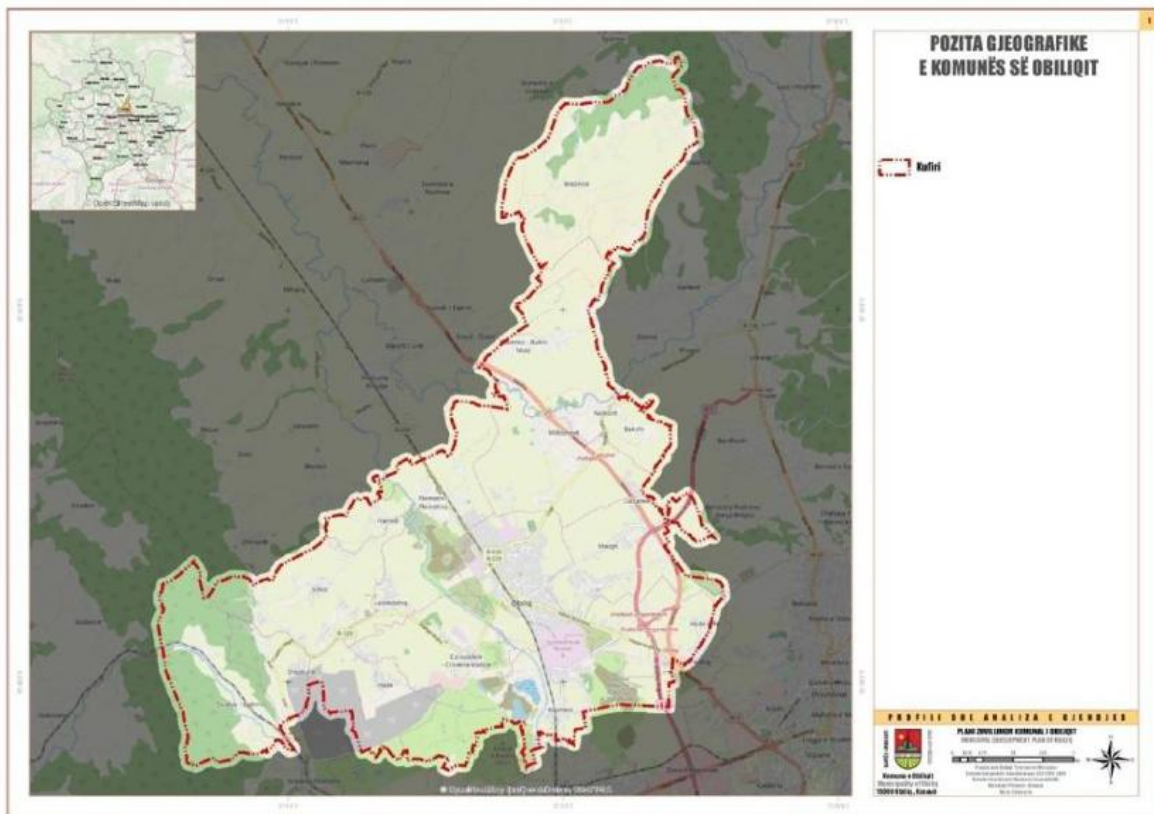


Figura 1. Pozita gjeografike e komunës së Obiliqit

¹ Plani Zhvillimor Komunal i Obiliqit 2023-2031



Figura 2. Lokacioni i fabrikës ku do të instalohet sistemi solar fotovoltaik – Parcela 00124-14

3.2 Kushtet klimatike

Klima e Kosovës është në pjesën më të madhe kontinentale, duke rezultuar me verë të ngrohtë dhe dimra të ftohtë me ndikime Mesdhetare dhe Alpine (temperatura mesatare brenda vendit luhet nga + 30 °C (verë) në – 10 °C (dimër)). Megjithatë, për shkak të ngritjeve të pabarabarta në disa pjesë të vendit, ka ndryshime në temperaturë dhe shpërndarjen e reshjeve.

Dhjetori dhe Janari janë konsideruar si muajt më të ftohtë. Korriku dhe Gushti, si muajt më të ngrohtë të vitit. Sasia maksimale e reshjeve është arritur ndërmjet Tetorit dhe Dhjetorit. Ndërmjet Nëntorit dhe Marsit, në Kosovë mund të bie dëborë, madje dhe në pjesët e sheshta të vendit. Sasia më e madhe e reshjeve mund të bie në rajonet malore të Kosovës.

Lugina midis Mitrovicës dhe Kaçanikut i përket zonës më të thatë të vendit. Në kontrast me të, fusha e Dukagjinit midis Pejës dhe Prizrenit është përshkruar si një zonë shumë pjellore me më shumë reshje midis Nëntorit dhe Marsit.

Bazuar nga kushtet klimatike, Kosova mund të ndahet në tri zona klimatike si më poshtë:

1. Zona klimatike e Kosovës (Rrafshi i Kosovës),
2. Zona klimatike e Dukagjinit (Rrafshi i Dukagjinit) dhe
3. Zona klimatike e maleve dhe e pjesëve të pyllëzuara.

Zona klimatike e Kosovës (Rrafshi i Kosovës), që përfshin luginën e Ibrit është e ndikuar nga masa ajri kontinentale. Për këtë arsye në këtë pjesë të vendit dimrat janë më të ftohtë me temperatura mesatare mbi – 10 °C, por ndonjëherë nën – 26 °C. Verat janë shumë të nxehta, me temperatura mesatare 20 °C, disa herë mbi 37 °C. Kjo zonë është e karakterizuar nga një klimë e thatë dhe reshje vjetore totale afërsisht 600 mm në vit.

Zona klimatike e Dukagjinit (Rrafshi i Dukagjinit), që përfshin kurrizin ujëndarës të lumit Drini i Bardhë, është i ndikuar shumë nga masa ajri të nxehta, që përshkojnë Detin Adriatik. Temperaturat

mesatare gjatë dimrit luhaten nga 0.5 °C deri në 22.8 °C. Reshjet vjetore mesatare të kësaj zone klimatike janë 700 mm për vit. Dimri është i karakterizuar nga reshje të forta dëbore.²

Zona klimatike e maleve dhe e pjesëve të pyllëzuara në Kosovë ka temperatura mesatare që luhaten nga -5°C gjatë dimrit deri në rreth 20°C gjatë verës. Dimrat janë të gjatë dhe të ftohtë, ndërsa verat janë të freskëta. Reshjet në këto zona janë më të larta se në ultësira, me një mesatare vjetore që arrin deri në 1000-1500 mm, duke përfshirë reshje bore të konsiderueshme gjatë dimrit.

Në **komunën e Obiliqit** temperatura mesatare vjetore është 10.2°C, përderisa muaji më i ftohtë është Janari me -1.5°C, ndërsa muaji më i nxehtë është Gushti, me temperaturë mesatare vjetore 20.5°C. Në regjimin e reshjeve atmosferike të kësaj zone dhe rrethinës, ndikim parësor kanë aktivitetet ciklonike me prejardhje të ndryshme, të cilat manifestohen gjatë rrugëtimit të masave ajrore me shkallë të lartë të lagështisë dhe të ftohta nga Atlantiku, ndërsa ato të nxehtat nga jugu, nga hapësira Mesdhetare, si dhe ato që depërtojnë gjatë dimrit, si masa të ftohta të ajrit që vijnë nga veriu dhe verilindja. Sasia e reshjeve ndryshon nga 670 - 810mm.

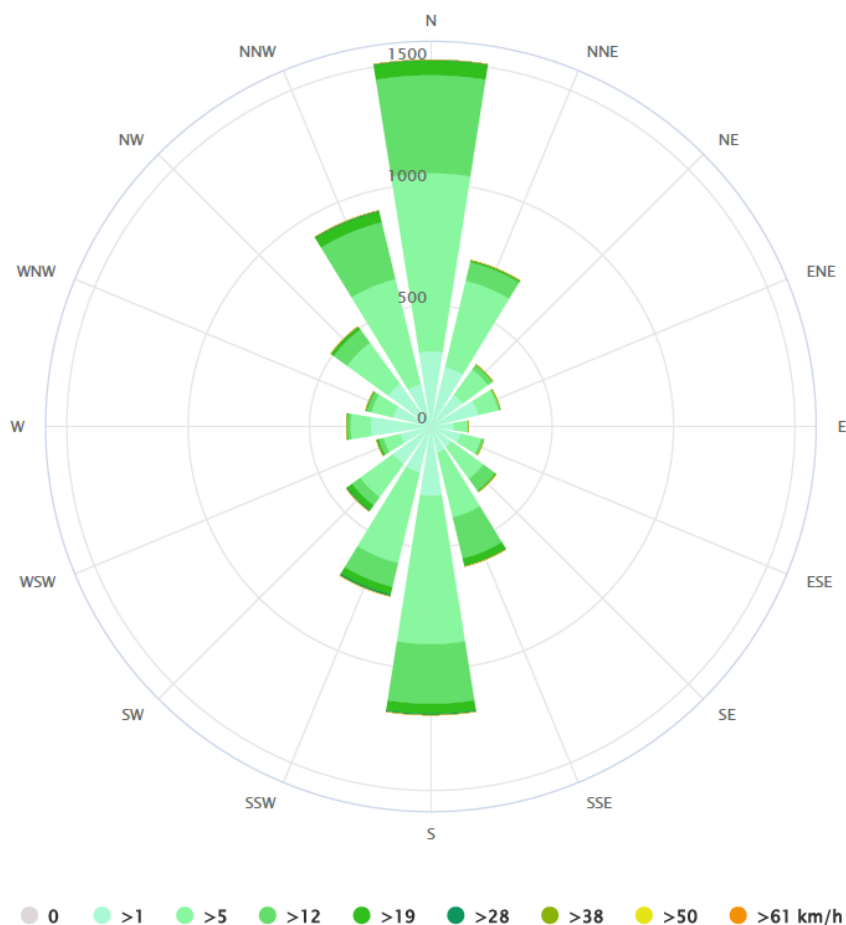


Figura 3. Trëndafili i erës në komunën e Obiliqit³

² Komisioni i Pavarur për Miniera dhe Minerale (<https://www.kosovo-mining.org/kosova/kushtet-klimatike/>)

³ https://www.meteoblue.com/en/weather/historyclimate/climatemodelled/obiliq_kosovo_787534

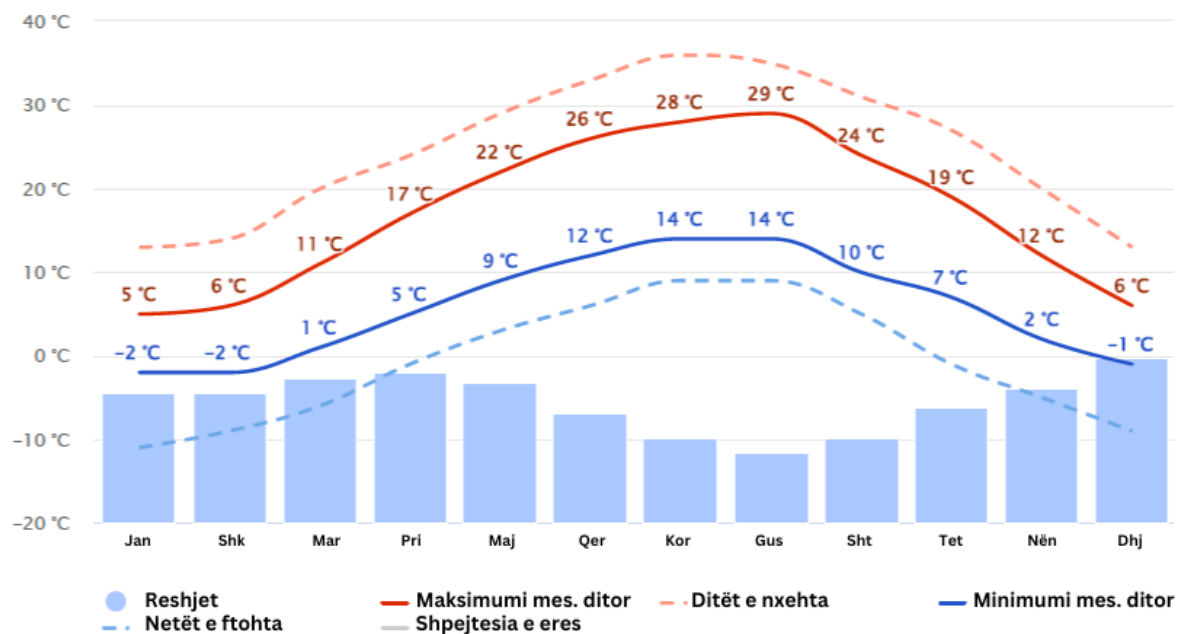


Figura 4. Temperatura mesatare dhe reshjet në komunën e Obiliqit⁴

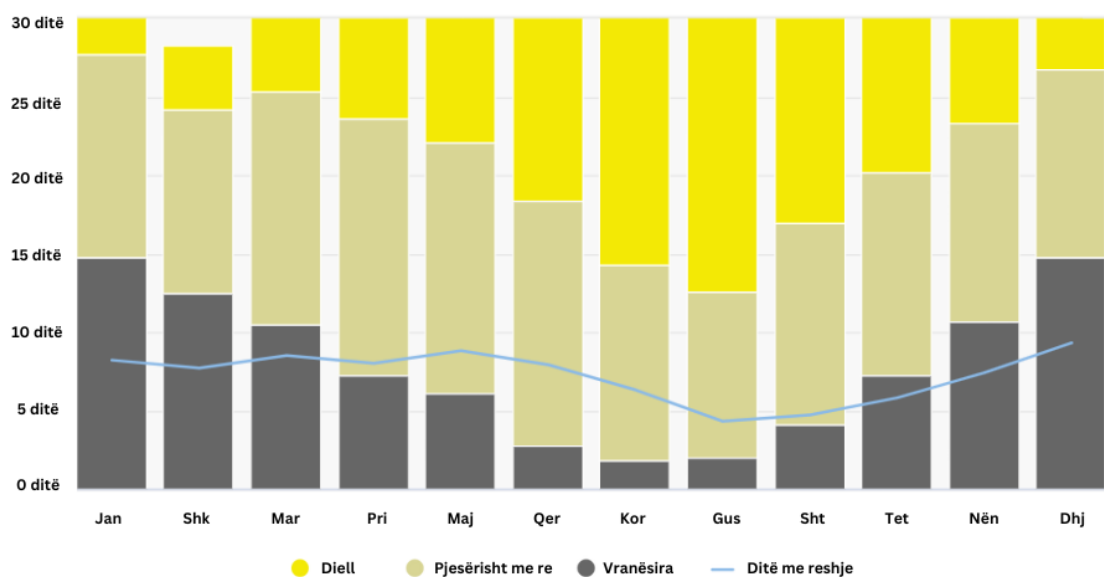


Figura 5. Ditët me diell, shi dhe reshje në komunën e Obiliqit⁵

⁴ https://www.meteoblue.com/en/weather/historyclimate/climatemodelled/obiliq_kosovo_787534

⁵ https://www.meteoblue.com/en/weather/historyclimate/climatemodelled/obiliq_kosovo_787534

3.3 Cilësia e ajrit

Monitorimi i cilësisë së ajrit kryhet nga Instituti Hidrometeorologjik i Kosovës (IHMK), i cili menaxhon të gjitha stacionet e monitorimit të cilësisë së ajrit në Kosovë. Rrjeti Kombëtar i Monitorimit të Cilësisë së Ajrit përbëhet nga 12 stacione automatike fikse dhe një stacion automatik i lëvizshëm. Shpërndarja e stacioneve dhe përzgjedhja e vendndodhjeve të monitorimit është bërë në përputhje me kriteret e Direktivës 2008/50/BE për ajrin e pastër në Evropë dhe ligjet vendore. Në bazë të kriterëve të mësipërme, stacionet janë të shpërndara në 9 (nëntë) komuna të Republikës së Kosovës: Prishtinë, Obiliq, Drenas, Mitrovicë, Pejë, Prizren, Shtërpçë (Brezovicë), Han të Elezit dhe Gjilan.⁶

Zonat me ndotjen më të madhe të ajrit në **komunën e Obiliqit** janë në rreze prej 8 km nga zona industriale dhe përfshijnë këto vendbanime: Kryshefc, Obiliq, Mazgit, Plemetin, Hade, Cërkena Vodice dhe Lajthistë. Procesi i prodhimit të energjisë elektrike nga termoelektranat përcillet me emetim të pluhurit dhe gazrave siç janë: SO₂, NO_x, CO, CO₂, H₂S, bloza, thërmijet ajrore, sendimentet e metaleve të rënda (Zn, Cu, Cd, Pb, Ni, Cr, He, Mn, etj).

Tabela 1. Vlerat e parametrave të ajrit të matur në stacionin në Obiliq, viti 2024

Stacioni	Muaji	PM10	PM2.5	NO ₂	O ₃	SO ₂	CO
Obiliq	Janar	34.9	31.5	13.8	34	22.2	1.4
	Shkurt	30.2	24.7	12.2	37.8	9.3	1.2
	Mars	18.9	13.7	8.9	49.5	5.5	0.9
	Prill	16.7	10	7.9	57.8	8.5	0.9
	Maj	9	6.4	5.1	55.8	12.1	0.8
	Qershor	12.1	6.8	5.8	60.1	14.1	0.8
	Korrik	13.9	8.2	8.1	70.3	18.3	0.8
	Gusht	13.5	8.2	9.2	70.7	12	0.5
	Shtator	16.4	9.2	7.8	42.6	0.9	0.6
	Tetor	21.9	15.4	9.5	24.7	9.9	0.7
	Nëntor	30.8	27	12.2	20.1	12.3	1.5
	Dhjetor	32.2	25	10.9	19.7	11.1	1.5

3.4 Zhurma

Sa i përket ndotjes akustike nuk ka të dhëna në dispozicion për nivelin e ndotjes në komunë, andaj mund të jepen vetëm vlerësime të përgjithshme. Aktivitetet minerare, transporti i thëngjillit, pajisjet për eskavim dhe shiritat bartës janë ndër faktorët kryesor që shkaktojnë ndotje akustike në komunë. Burim tjetër i ndotjes akustike është edhe termocentrali Kosova A dhe operacionet që ndërlidhen me TC-në.

3.5 Gjeologjia

Kosova ka një gjeologji të larmishme që varion në moshë nga neo-proterozoiku deri në holocen. Gjeologjia është e karakterizuar nga tipare substanciale strukturore në shkallë regjionale, duke

⁶ <https://ihmk-rks.net/?page=1,18>

përfshirë shkarjet (shkëputjet) normale dhe thyerjet. Një thjeshtim i përgjithshëm i sekuencës stratigrafike është si më poshtë.

Një thjeshtëzim i përgjithshëm i sekuencës stratigrafike paraqitet si vijon:

- Holoceni: depozitime shpatore të formuara nga alterimi i materialit shkëmbor nga viset malore dhe aluvionet e depozituara nga lumenjtë.
- Plioceni: silicor andezitik.
- Mioceni i Sipërm – Plioceni: formimi i linjitit nga akumulimi dhe më pas shpërbërja graduale e vegjetacionit në pellgjet sedimentare.
- Oligo-Mioceni: konglomerate, argjila dhe gëlqerorë, të shoqëruar nga magmatizmi acidik deri në mesatar.
- Molase të Kretakut të Vonshëm: karbonate të ujërave të cekëta dhe shkëmbinj klastik (copëzor).
- Flish i Kretakut të Sipërm: gëlqerorë mergelor, ranorë dhe konglomerate.
- Kretaku i Hershëm: konglomerate, ranorë dhe alevrolite.
- Jurasiku i Vonshëm: Gëlqerorë masiv.
- Triasik-Jurasik: magmatizmi bazik dhe acid, i shoqëruar nga riftimi i korës ofiolitike dhe obduksioni i shkëmbinjve ultrabazikë.
- Triasik: shkëmbinj klastik dhe vullkanikë që kanë mundësuar platformat karbonatike të shndërrohen në dolomite, disa prej të cilëve janë të metamorfizuara në mermer.
- Permo-Triasiku: shkëmbinjë karbonatik, klastik, filit, rreshpe(shiste) dhe kuarcite që janë vërshuar nga magmatizmi acid (kuarc porfirit).
- Palaeozoik i Vonshëm: rreshpe.⁷

⁷ <https://kosovo-mining.org/resurset-minerale/gjeologjia/>

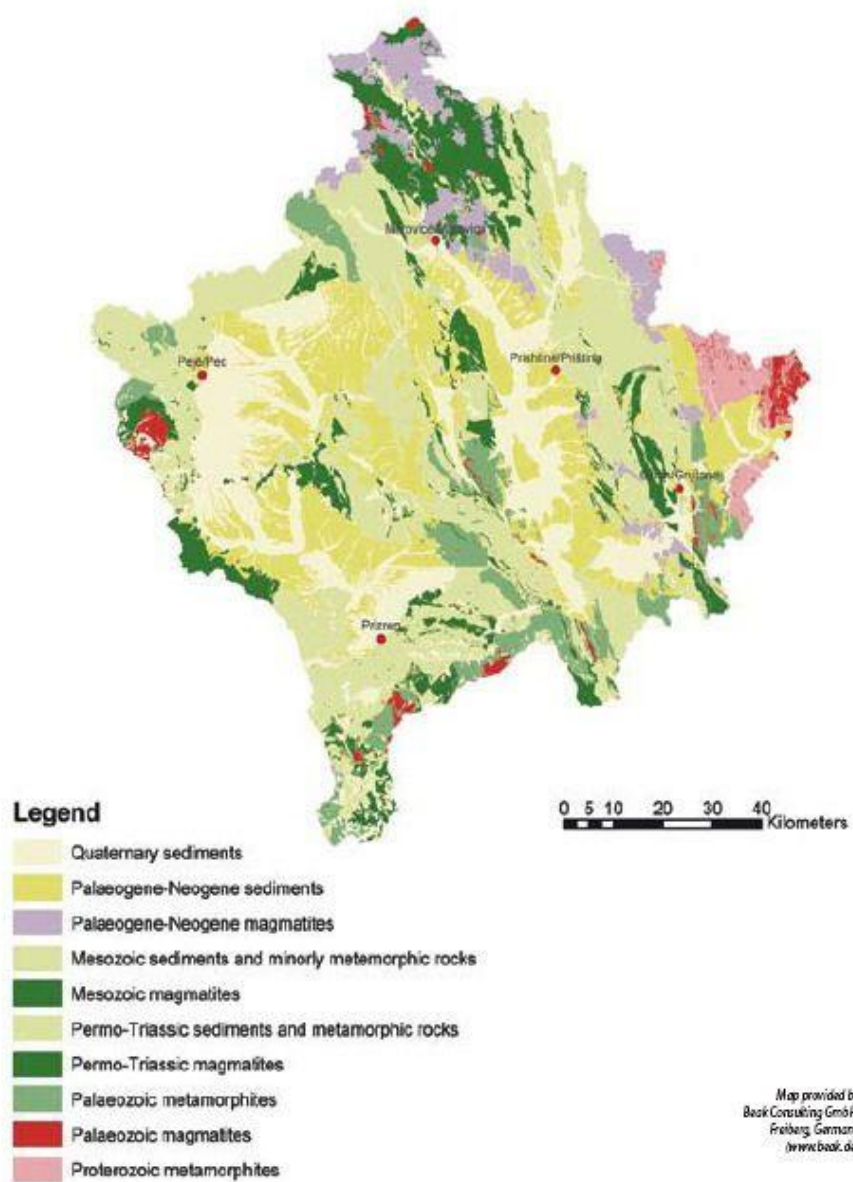


Figura 6. Harta gjeologjike e Kosovës

3.6 Hidrologjia

Në Kosovë ka shumë lumenj që rrjedhin drejt Detit Adriatik, Detit të Zi dhe Detit Egje. Lumenjtë kryesorë të Kosovës janë Drini i Bardhë (në pjesën jugore të Kosovës - derdhet në detin Adriatik), Lumi Ibër (në pjesën veriperëndimore derdhet në lumenjtë Morava dhe Danub dhe më tej në Detin e Zi), Lumi Lepenc (në pjesën juglindore derdhet në lumin Vardar dhe në detin Egje). Lumenjtë tjerë të rëndësishëm në Kosovë janë: Lumi Sitnica, Morava e Binçës, Bistrica e Pejës dhe Bistrica e Deçanit. Kosova gjithashtu ka një numër të madh të burimeve karstike, burimeve të ujërave termale dhe minerale, luginave akullnajore dhe liqeneve natyrore dhe artificiale.

Në territorin e **komunës së Obiliqit** ekzistojnë tre lumenj natyror që janë: “Sitnica”, “Drenica” dhe “Llapi”. Ka edhe një kanal artificial që është Kanali Ibër - Lepenc, i cili vjen nga liqeni akumulues i Ujmanit nga rrjedha e lumit “Ibër”. Lumi “Sitnica” përshkon territorin e Komunës nga jugu në veri dhe është ujëmbledhësi i 80% të ujërave në drejtim të veriut. Lumi “Sitnica” derdhet në lumin “Ibër” në Mitrovicë. Lumi “Drenica” rrjedhë në perëndim dhe derdhet në lumin “Sitnicë” para hyrjes në jug në

territorin e komunës. Lumi “Llap” rrjedhë në lindje, i cili derdhet në lumin “Sitnicë” në veri të territorit të komunës. Lumi “Sitnicë” është lumë fushor me pjerrtësi të vogël, me shtrat të gjerë, të cekët dhe me gjarpërime, veçohet me prurje të vogla vjetore të ujit. Gjatë stinës së verës nuk ka prurje më të madhe se $2.5 \text{ m}^3/\text{s}$, kurse gjatë stinës së dimrit dhe në pranverë, kur bëhet shkrirja e borës, kjo prurje është 15 herë më e madhe, përkatësisht $37.5 \text{ m}^3/\text{s}$. Gjatë prurjeve të mëdha të ujit, lumi “Sitnica” del jashtë shtratit dhe përmbytë sipërfaqe të tokave punuese përreth, duke i shkaktuar dëme të mëdha bujqësisë.



Figura 7. Hidrologjia e Kosovës dhe zona e projektit (me të kuqe)⁸

3.7 Cilësia e ujërave

Ndotja e ujërave sipërfaqësore në lumenjtë e Kosovës, sikurse edhe në Komunën e Obiliqit, është si pasojë e shkarkimit të ujërave të zeza dhe atyre industriale të pa trajtuara paraprakisht si dhe hedhja

⁸ Komisioni i Pavarur për Miniera dhe Minerale

e mbeturinave të amvisërisë në ambientet ujore. Këto dukuri negative janë të shprehura sidomos në viset e ulëta fushore aty edhe ku ka shtrirje të aktiviteteteve njerëzore.

Obiliqi është qytet i rrethuar me shumë fshatra dhe thuajse i gjithë qyteti dhe fshatrat kanë të ndërtuar sistemin e kanalizimit, ku shkarkimet e ujërave të zeza bëhen kryesisht në lumin Sitnicë dhe në disa përroska të afërta.

3.8 Menaxhimi i mbeturinave

Shërbimi bazë që komunat dhe operatorët e licencuar ofrojnë për qytetarët në Kosovë lidhur me mbeturinat komunale është grumbullimi përfundimtar, transporti dhe deponimi në deponitë sanitare. Harta e mëposhtme jep një pasqyrë të nivelit të mbulimit me shërbimin e grumbullimit të mbetjeve sipas komunave, në vitin 2022.⁹

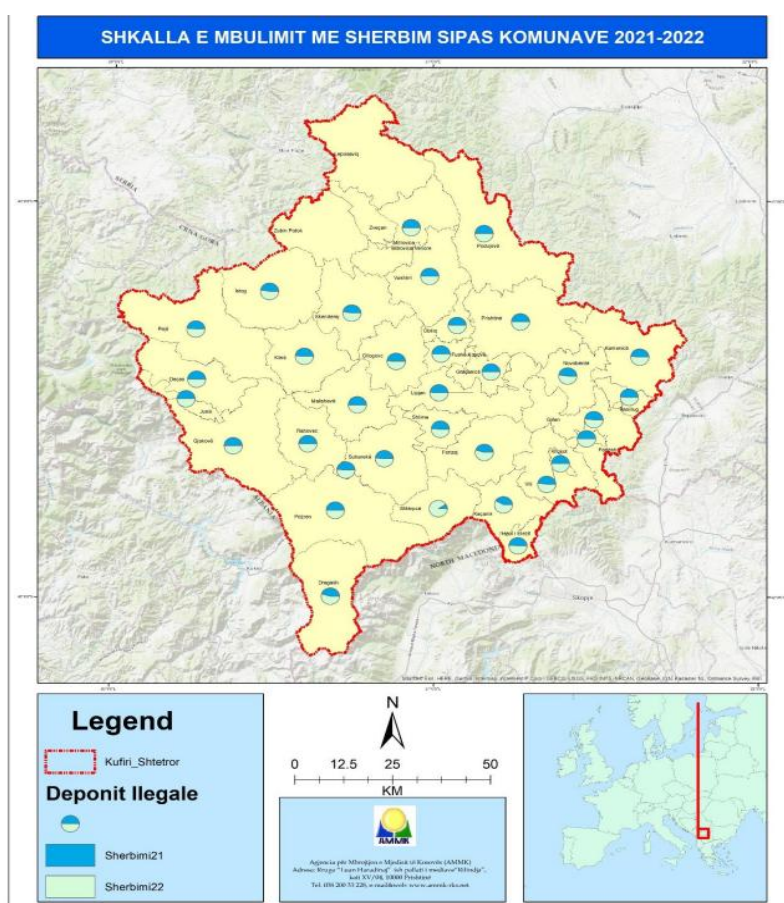


Figura 1. Shkalla e mbulimit me shërbimin e grumbullimit dhe transportit të mbetjeve komunale sipas komunave

Në komunën e Obiliqit shërbimin e grumbullimit dhe transportit të mbeturinave e kryen Operatori publik KRM “Pastrimi SH. A”

Banorët, bizneset dhe institucionet i hedhin (dorëzojnë) mbeturinat e ngurta komunale si të pandara (pa selektuara) në pikën më të afërt të grumbullimit. Pikat e grumbullimit të mbeturinave janë pajisje

⁹ Raporti i menaxhimit të mbeturinave komunale në Kosovë 2022 <https://ammk-rks.net/assets/cms/uploads/files/Raporti%20i%20menaxhimit%20t%C3%AB%20mbeturinave%20komunale%20per%20vitin%202022-i%20lektoruar.pdf>

adekuate, kontejnerë me vëllim 1.1 m^3 , shporta(kontejnerë) prej 120 l. Në sistemin e organizuar të ofrimit të këtij shërbimi janë të përfshira vendbanime (Graboc, Shipitulle, Hade, Siboc, Lajthishte, Hamidi, Palaj, Dardhishte, Mazgit, Llazareve, Millosheve, Raskov, Bakshi, Plemetin, Babimoc, Breznice dhe Qyteza e Obiliqit.) Në sistemin e organizuar të ofrimit të këtij shërbimi është i përfshirë tërë territori i Obiliqit, nëse shprehet në përqindje i bie 100 % e vendbanimeve, ose 3164 e ekonomive familjare, nëse shprehet në përqindje i bie 76 %. Numri i kontejnerëve që disponon kompania në territorin e Komunës është 3292. Numri i ekonomive familjare të përfshira në sistemin e organizimit të mbeturinave është 3164 ekonomi familjare, në kontejnerë 1.1 m^3 në këtë shërbim janë 113 ekonomi të përfshira me 11 kontejnerë, në kontejnerët 120 litra në ekonomitë familjare individuale, numri i kontejnerëve është 3051, në kontejnerët 1.1 m^3 janë përfshirë 33 institucione publike si shkollat, ambulancat, qerdhja, komuna, policia, etj. dhe 208 janë komerciale. Mbeturinat transportohen në deponinë transite ditore dhe pastaj përcillen në deponinë e Mirashit.

3.9 Përmbytjet

Pothuajse të gjitha komunat e Kosovës, pak a shumë, janë të prekura nga rreziku nga vërshimet të cilat manifestohen në formën e: vërshimeve pas stuhive në zonat malore, vërshimeve pas reshjeve të dendura në zonat fushore, vërshimeve pas shkrirjes së borës të shoqëruara ose jo me mot të ftohtë. Përmbytjet sipas pellgjeve lumore: Drini i Bardhë: 50 % Ibri: 24 %, Lepenci: 20 %, Morava e Binçës: 6 %. Dëmet më të konsiderueshme të shkaktuara nga përmbytjet janë shënuar në pellgun e lumit Drini i Bardhë 50,7 %. Dëmet e shkaktuara nga përmbytjet vetëm nga lumi Drini i Bardhë arriten në 9.7 %.

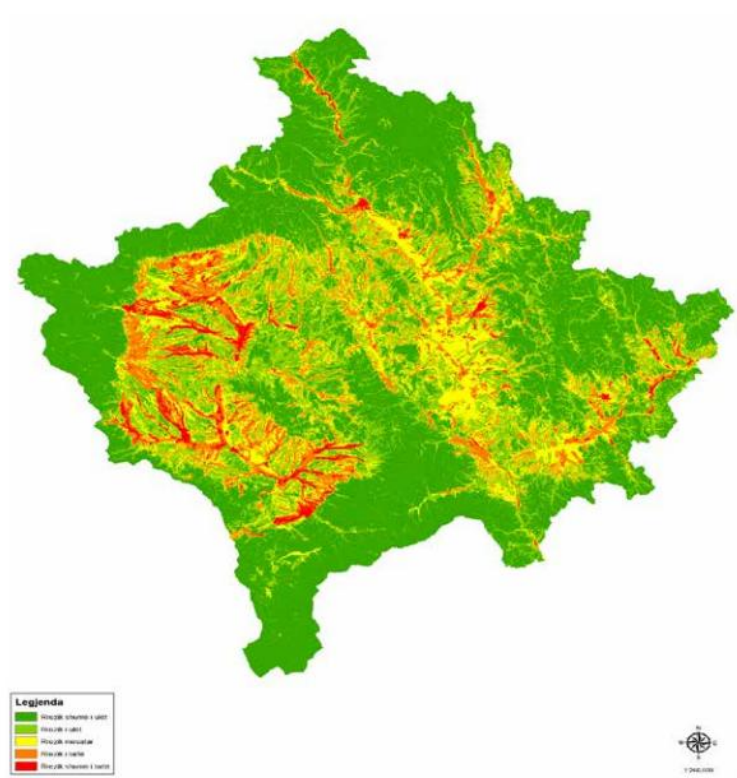


Figura 8. Rreziqet nga përmbytjet në Kosovë ku zonat e kuqe tregojnë zona të cilat janë shumë të ekspozuara ndaj përmbytjeve, me rreziq mesatar – ngjyra e verdhë, ndërsa me rreziq të ulët – ngjyra e gjelbërt (burimi: Vlerësimi i rreziqeve nga fatkeqësitë natyrore)

Lumi Sitnicës është lum fushor me pjerrtësi të vogël, me shtrat të gjerë, të cektë dhe me gjarpërime. Lumi Drenica rrjedhë në perëndim dhe derdhet në lumin Sitnicë para hyrjes në jug në territorin e Komunës. Ndërsa, lumi Llap, rrjedhë në lindje dhe derdhet në lumin Sitnicë në veri të territorit.

Përveç dëmeve materiale, lumi Sitnicë është l ndotur nga shkarkimet në rrjedhën e mesme të tij nga shkarkimet urbane, e përveç tyre edhe nga efluentët nga termoparket dhe mihjet e KEK-ut, të cilat shkarkohen direct, pa ndonjë trajtim adekuat, si dhe rrjedhat e ujërave nga deponitë e hirit. Përveç këtyre, lumenjtë pranojnë përmbajtje të madhe të materieve organike, pasi që nuk ka fare ose fare pak trajtim të ujërave të zeza.

Në komunën e Obiliqit janë 130.91 ha sipërfaqe ujore apo 1.25% e tërë sipërfaqes së territorit të komunës. Prej tyre janë: lumenj 61.22 ha, përroje 21.43 ha, jazë 2.49 ha, kanale 42.68 ha, mullinj 0.01 ha dhe kënetë 3.08 ha. Nga vërshimet janë të rrezikuara vendbanimet: Obiliqi, Kryshefc, Cërkvena Vodicë, Plemetini dhe Hamidija. Sipërfaqet e rrezikuara nga vërshimet shtrihen në të dy anët e lumit Sitnicë dhe Llap. Përveç faktorëve natyror edhe faktori njeri ndikon në rritjen e shkallës së rrezikshmërisë nga vërshimet përmes disa aktiviteteve si:

- Çrregullimi natyror i shtratit të lumit (nxjerrja ilegale e inerteve)
- Ngushtimi i shtratit të lumit nga uzurpimet
- Hedhja e mbeturinave të ngurta në shtretërit e lumenjve
- Mbjellja e bimëve të larta si dhe atyre të vetë rritura pranë brigjeve të lumenjve, etj.
- Shkatërrimi i objekteve hidroteknike dhe moskujdesi i vazhdueshëm (argjinaturat), etj.

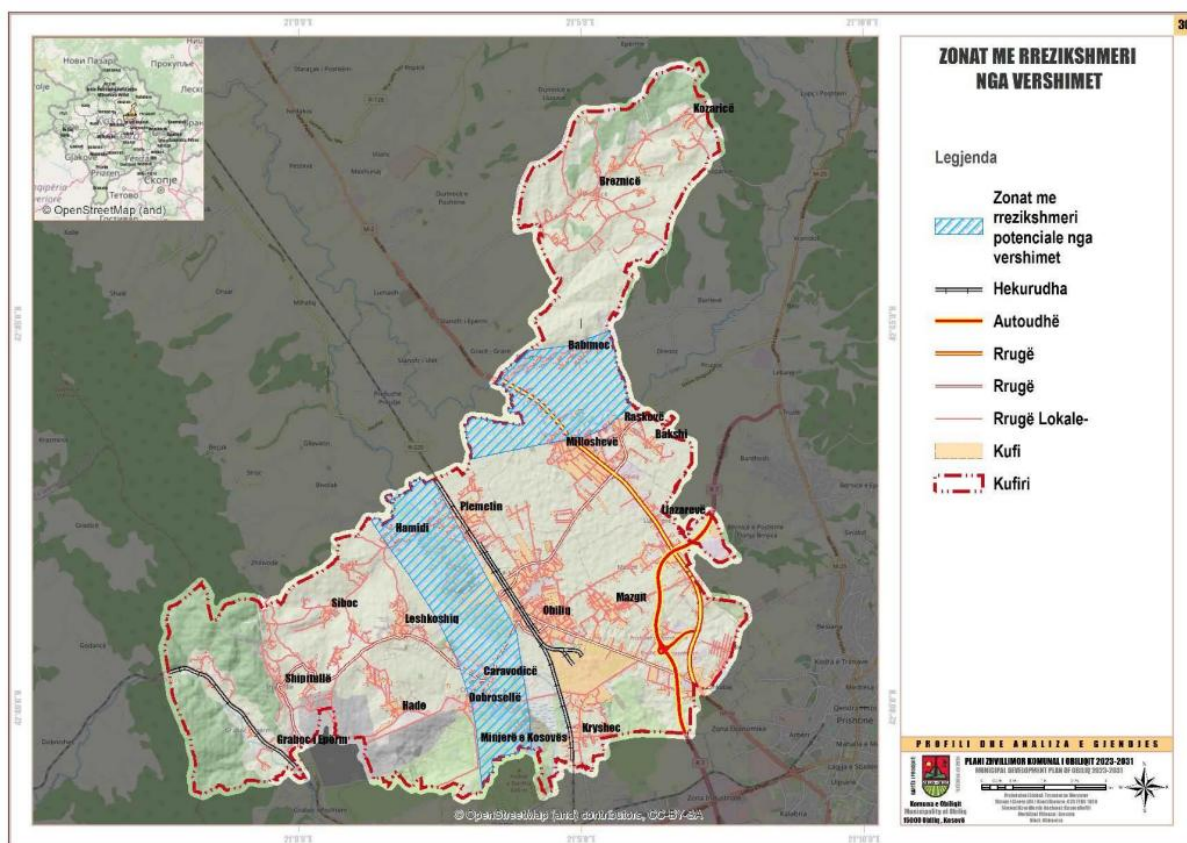


Figura 9. Zonat me rrezikshmëri nga vërshimet në komunën e Obiliqit¹⁰

¹⁰ Plan i Zhvillimor Komunal i Obiliqit 2023-2031

3.10 Rrëshqitjet e dheut dhe erozioni

Bazuar në strukturën litologjike, tektonike, morfologjike, klimatike, hidrologjike të tokës, mund të konstatohet se shumë pjesë të territorit të Kosovës janë të mbuluara nga një sërë procesesh ekzodinamike, të përfaqësuara kryesisht nga terreni i rrëshqitjes së dheut. Krahas të tjerave, dukuritë e rrëshqitjeve shfaqen në pjesën e poshtme të tokës në zonat e pellgjeve neogjene (Dukagjin, Llap, Drenicë, Morava e Binçës) dhe pjesë të tjera.

Sipas hartës së erozionit të Kosovës të paraqitur në figurën më poshtë mund të konstatohet se zona e projektit është në zonën ku nuk ka ndonjë rrezik të madh nga erozioni.

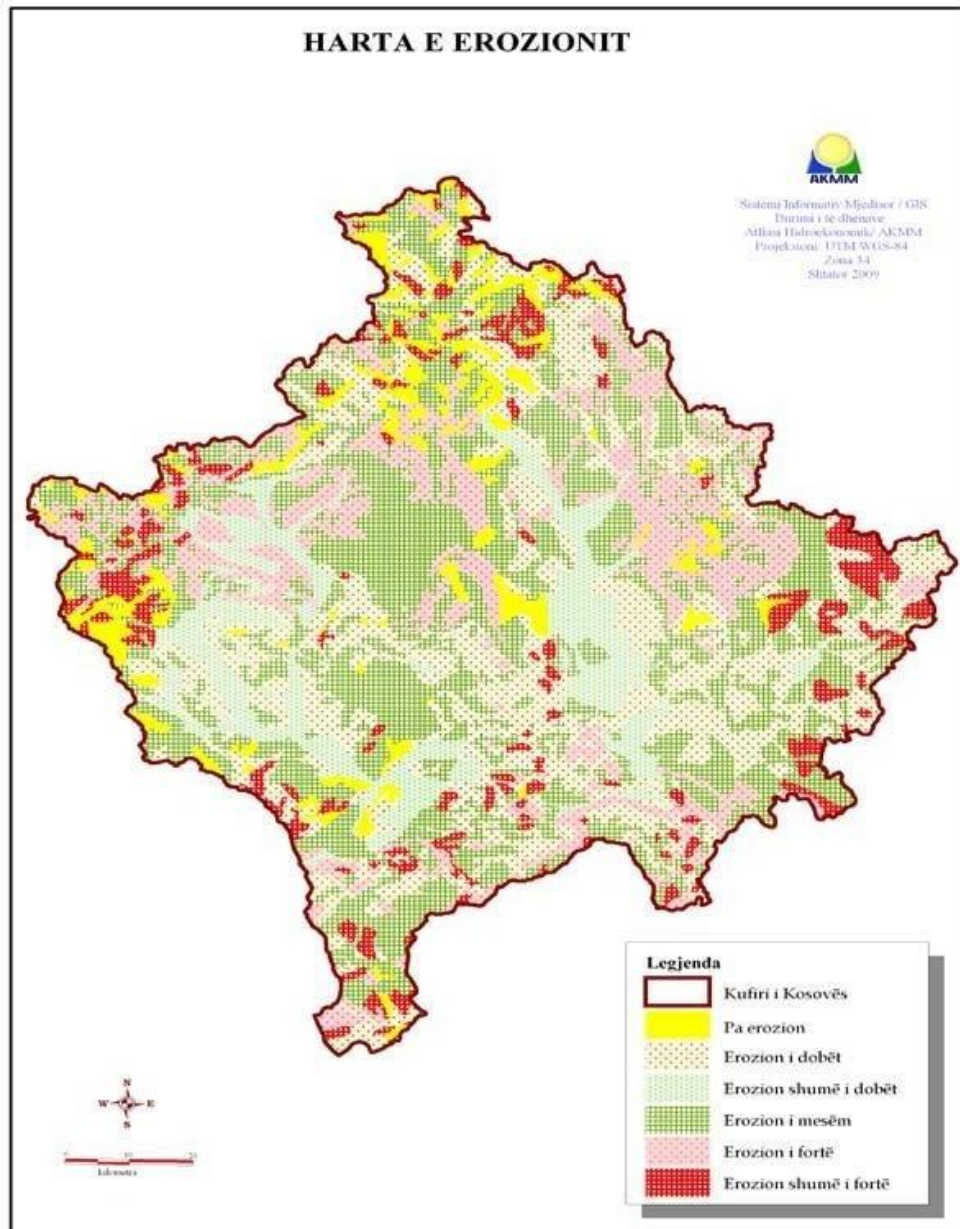


Figura 10. Harta e erozionit dhe lokacioni i projektit (rrethuar me të kuqe) (burimi: AMMK)

Edhe në territorin e Obiliqit është prezente dukuria e erozionit, që rrezikon me humbje të tokës bujqësore dhe dëme të tjera në ekonomitë familjare. Në bazë të të dhënave, nga shkalla e lartë e

rrezikshmërisë erozive janë përfshirë rreth 535 ha ose 6 % e sipërfaqes së territorit të komunës, ku shkalla e rrezikshmërisë është në rritje nga faktorët natyror dhe faktori njeri.

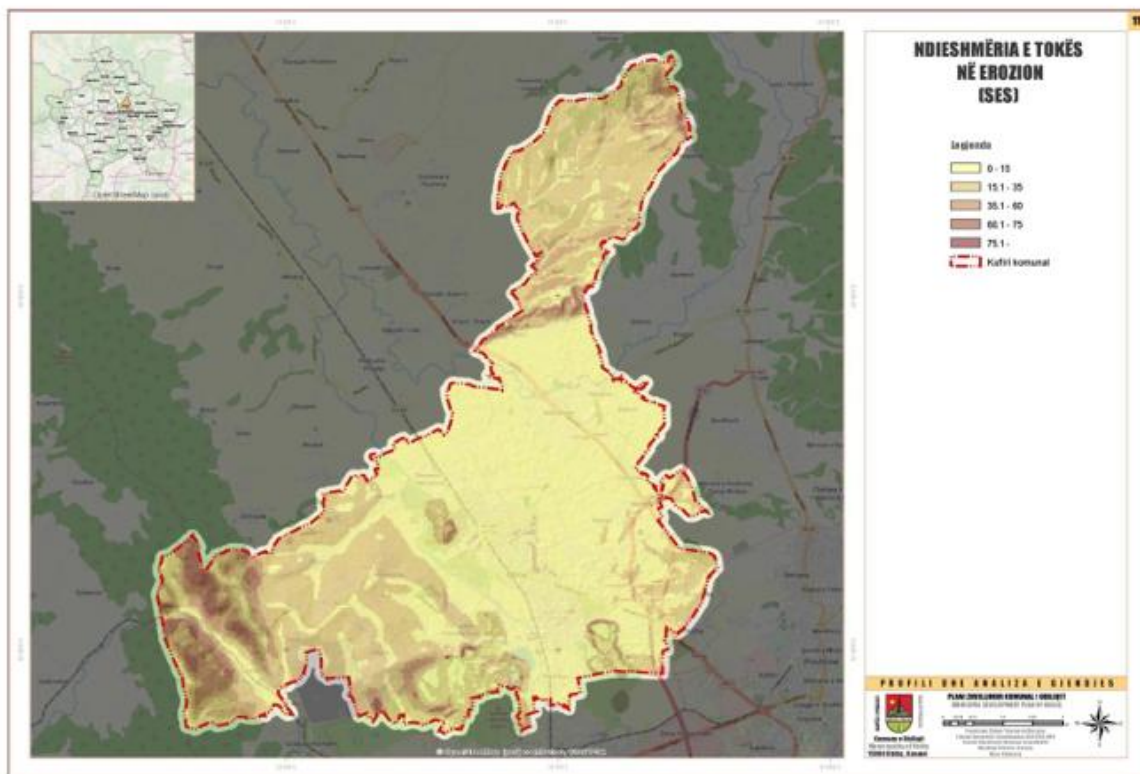


Figura 11. Ndjeshmëria e tokës ndaj erozionit në komunën e Obiliqit

3.11 Përdorimi i tokës

Komuna e Obiliqit duke qenë e vendosur në fushëgropën e Kosovës, sikur mbahet mbi supet e maleve të Qyqavicës dhe Shalës së Bajgores. Kjo komunë përshkon tërthorazi këtë fushëgropë prandaj edhe ka një fond të konsiderueshëm të tokës bujqësore prej 1,0531ha, që përbën 48% e territorit të komunës së Obiliqit, gjersa 37% është tokë pyjore. Miniera e re e Sibovcit do marrë më së shumti tokën e bukës, diku rreth 13% e territorit të komunës së Obiliqit. Në këtë fushë të paraparë për minierë sipërfaqësore, 86% e territorit është tokë e bukës ose ara kurse pjesa tjetër vendbanime, rrugë dhe pyje.

Tabela 2. Përdorimi i tokës në komunën e Obiliqit (PZHK)

	Bujqësore	Pyjore	Rrugë	Afarizëm	Gjithsej
ha	6524.43	1168.04	172.56	74.85	7,939.88
%	82.17	14.71	2.17	0.95	100

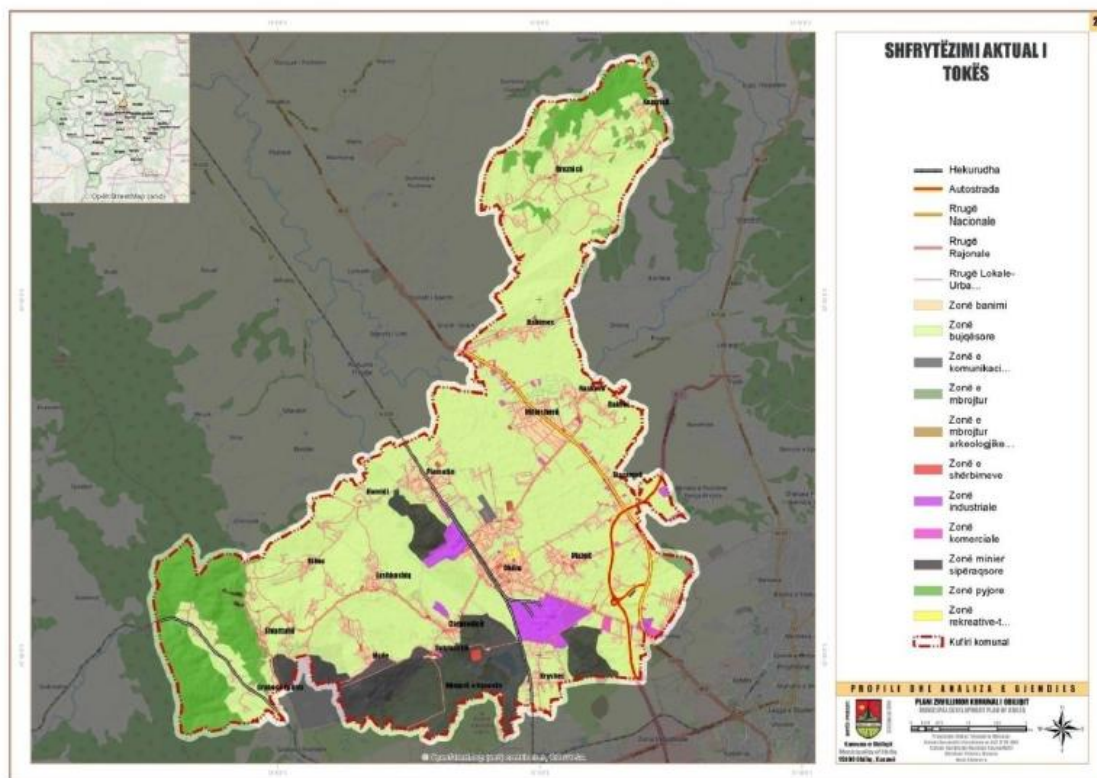


Figura 12. Harta e shfrytëzimit të tokës në Obiliq¹¹

3.12 Biodiversiteti

Edhe pse Kosova është një vend i vogël, ajo njihet për biodiversitetin e saj të pasur. Pozita gjeografike, faktorët gjeologjikë, pedologjikë, hidrologjikë, dhe relievi janë disa nga faktorët që i kanë mundësuar Kosovës të ketë një diversitet të pasur biologjik dhe peizazhor me një larmi të mirë floristike, vegjetative dhe faunale, ku vlen të theksohet prania e specieve: relike, endemike si dhe specie me rëndësi të veçantë. Zonat më të pasura me florë dhe faunë janë "Malet e Sharrit" dhe "Bjeshkët e Nemuna". Kosova ende nuk ka një inventar të plotë të biodiversitetit.

3.13 Zonat e mbrojtura natyrore

Numri i përgjithshëm i zonave të mbrojtura të natyrës në Kosovë (2022) është 260, të cilat përfshijnë sipërfaqe prej 126,115.8 ha, ose 11.6% e sipërfaqes së Kosovës. Në kuadër të këtyre zonave hyjnë: 19 Rezervate Strikte të Natyrës ("Rezervati i Arnenit", "Maja e Ropsit", "Rusenica", "Kamilja", etj), 2 Parqe Kombëtare (PK "Sharri", PK "Bjeshkët e Nemuna"), 230 Monumente të Natyrës ("Burimi i Drinit të Bardhë me Shpella e Radavcit", "Shpella e Gadimës", "Ujëvarat e Mirushës", "Gryka e Rugovës", "Kanioni i Drinit të Bardhë te Ura e Fshejtë", "Trungu i Rrapit në Marash" etj), një (1) Park i Natyrës ("Mali Pashtrik dhe Liqeni i Vërmicës"), shtatë (7) Peizazhe të Mbrojtura ("Shkugëza" dhe "Pishat e Deçanit", etj) dhe një (1) Zonë e Veçantë e Mbrojtur e Zogjve ("Ligatina e Hencit-Radeves").¹²

¹¹ Plani Zhvillimor Komunal i Obiliqit 2023-2031

¹² Raport vjetor për gjendjen e mjedisit 2022, AMMK (<https://www.ammk-rks.net/assets/cms/uploads/files/Raporti%20i%20mjedisit%202022%20drafti%20final%20alb%20-%20Finale.pdf>)

Me iniciativën e Institutit të Kosovës për Mbrojtjen e Natyrës, dhe pas hartimit të arsyeshmërisë profesionale përkatëse, janë marrë në mbrojtje edhe 13 zona të trashëgimisë natyrore në territorin e komunës së Prizrenit. Me shpalljen e këtyre zonave të reja të natyrës numri i përgjithshëm i zonave të mbrojtura në Kosovë ka arritur në 273 zona të kategorive të ndryshme dhe përfshinë rreth 11.7% të territorit të përgjithshëm të territorit të Kosovës. Megjithatë, lokacioni ku do të zhvillohen aktivitetet e parapara nuk është në afërsi të ndonjë zone të mbrojtur apo habitateve të ndjeshme apo kritike. Në hartën e mëposhtme është paraqitur lokacioni i projektit në relacion me zonat e mbrojtura në Kosovë.

Sipërfaqen më të madhe të zonave të mbrojtura e përbëjnë Parqet Kombëtare: “Bjeshkët e Nemuna” dhe “Sharri”, Parku i natyrës “Mali Pashtrik dhe Liqeni i Vërmicës”, Peizazhi i Mbrojtur “Germia” dhe “Ushton lumi” etj, MNRV “Ujëvarat e Mirushës” dhe MN “Lokaliteti i Boshtres në zonën e Goleshit”, etj.

Në **komunën e Obiliqit** ka disa zona të mbrojtura natyrore, që i takojnë kategorive si monument natyror me karakter botanik dhe hidrologjik (III). Këtu hyjnë: Trungjet e rrënjës (*Quercus robur*) në Sibovc, Trungu i blirit (*Tilia argentea*) në Sibovc, Trungu i manit (*Morus nigra L.*) në Mazgit dhe Burimi i ujit mineral në Graboc të Epërm.¹³

¹³ <https://www.ammk-rks.net/al/mjedisi/15>

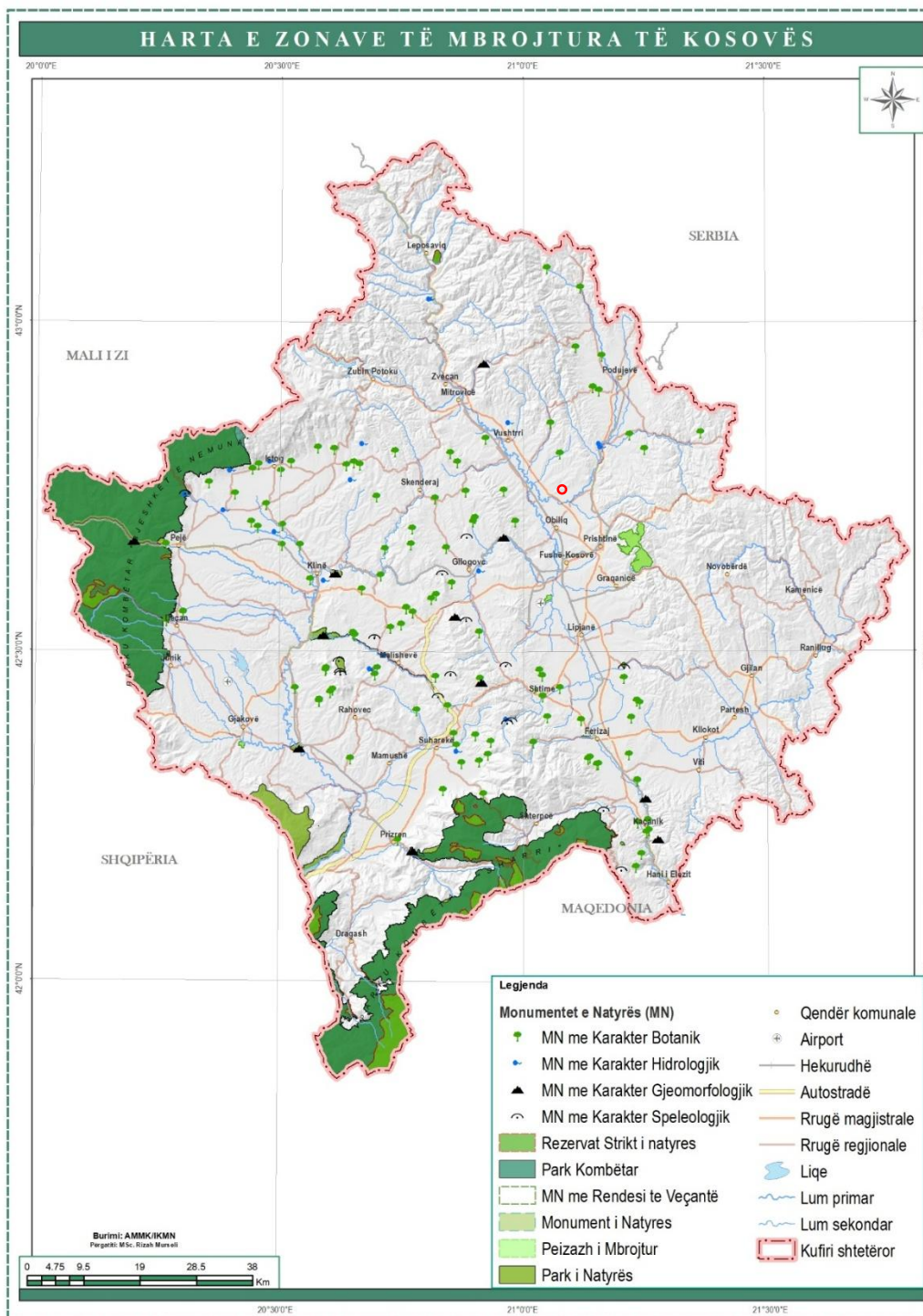


Figura 13. Harta e zonave të mbrojtura në Kosovë (zona e projektit e rrethuar me të kuqe)

3.14 Mjedi social

3.14.1 Demografia

Në vitin 2024 (5 Prill deri me 24 maj 2024), Kosova ka zhvilluar Regjistrimin e Popullsisë, Ekonomive Familjare dhe Banesave. Ky është regjistrimi i dytë në Kosovën e pavarur, ndërsa është regjistrimi i parë plotësisht digjital, që përdori teknologjinë në të gjitha aspektet e zbatimit të tij e që teknologjia

ndihmoi në: efikasitetin operacional, monitorim, cilësi të të dhënave të mbledhura që të rezultatet e të dhënave të publikohen në kohën e duhur. Në regjistrimin e popullsisë janë grumbulluar të dhënat për popullsinë e zakonshme rezidente (pra, ajo që jeton në Kosovë) si dhe popullsia jo rezidente (ajo që jeton jashtë Kosovës – diaspora).

Sipas rezultateve të këtij regjistrimi, **komuna e Obiliqit** ka gjithsej 6257 banorë, prej të cilëve 6020 janë rezidentë dhe 237 jo-rezidentë. Prej tyre, 3096 janë femra dhe 3161 të tjerë janë meshkuj. Sipas përkatësisë etnike 90.4 % janë shqiptarë, 7 % serbë dhe 2.6 % janë romë, ashkali, egjiptianë dhe të tjerë. Numri i ekonomive familjare në komunë është 4940.

3.14.2 Ekonomia

Komuna e Obiliqit është qendër e zhvillimit ekonomik të sektorit energjetik në Kosovë. Ndër bartësit kryesor të zhvillimit ekonomik në komunën e Obiliqit sot janë prodhimi i energjisë elektrike në Termocentralet TC-A dhe TC-B dhe zhvillimi i aktiviteteve minerare në minierat e thëngjillit. Veprimtarinë ekonomike mbi këtë bazë e ushtron Korporata Energjetike e Kosovës - KEK sh.a., Minierat, TC-të dhe lokacionet e deponive të cilat janë prona të KEK sh.a. Zona e KEK-ut, gjendet mes luginës së lumit Sitnicë në lindje me lartësi mbidetare prej rreth +525 metra dhe një vargmal që zgjerohet në jug me lartësi mbidetare që shkon në +750 metra, kurse në anën perëndimore vazhdon të rrethohet me luginën e Lumit Drenica me lartësi mbidetare të shtrirjes prej rreth +550 metra. Të dyja minierat aktivitetet e tyre i kanë zhvilluar në të njëjtën zonë duke avancuar në drejtime të kundërta. Ngjitur me TC A, gjendet një zonë e braktisur industriale ku kanë qenë në veprim impianti i gazifikimit të thëngjillit dhe azotikut deri para më shumë se 10 viteve.

3.14.3 Shërbimet publike

Rrjeti rrugor në komunë ka një zhvillim shumë të volitshëm që i mundëson lidhje të shpejta me rrugë nacionale dhe rajonale. Nëpër komunën e Obiliqit kalon rruga nacionale që lidhë kryeqytetin, Prishtinën me Mitrovicën, ndërsa brenda territorit të komunës së Obiliqit kalojnë 7.8 km të kësaj rruge nacionale. Autoudha “Ibrahim Rugova” e cila ka hyrjen dhe daljen në fshatin Mazgit përshkon qytetin e Obiliqit në pjesën perëndimore të territorit të komunës si dhe përveç lidhjes me Shqipërinë përmes saj bëhet qarkullim më i mirë dhe i shpejtë për në aeroportin “Adem Jashari”.

Në Komunën e Obiliqit ekzistojnë dy (2) sisteme vijuese për furnizim me ujë cilësorë të pijes: Sistemi i Batllavës që menaxhohet nga KUR “Prishtina” e që furnizon 70 % të zonës urbane të Obiliqit dhe tetë (8) vendbanime tjera rurale me ujë, një (1) sistem tjetër (puset në “Obiliq i Vjetër”) që menaxhohen nga KUR “Prishtina” që furnizon 30 % të zonës urbane të Obiliqit dhe pesë (5) vendbanime tjera rurale, dhe disa vendbanime nga burimet nëntokësore nga bunarët individual, të cilat nuk i plotësojnë standardet e ujit të pijes dhe nuk janë në përputhje me AI 2/99 MSHMS.

Furnizimi me ujë në komunën e Obiliqit bëhet përmes Ujësjellësit Rajonal të Prishtinës, nga ujësjellësi komunal dhe në disa vendbanime furnizimi me ujë bëhet nga burimet nëntokësore (nga bunarët dhe pusët). Furnizimi i vendbanimeve me ujë nga ujësjellësi rajonal i Prishtinës dhe nga ai komunal bëhet në 13 vendbanime apo 72 % të vendbanimeve të komunës. Mirëpo, edhe pse rrjeti i ujësjellësve shtrihet në 13 vendbanime të komunës, megjithatë e tërë popullata e këtyre vendbanimeve nuk furnizohet me ujë nga rrjetet e ujësjellësve.

Infrastruktura e energjisë elektrike në komunën e Obiliqit ka një rrjet të shtrirë që është në pronësi të ndërmarrjeve energjetike të cilat menaxhojnë me rrjetit kombëtar si KEK-ut, KOSTT-it dhe KEDS-it. Kjo dendësi e rrjetit ka ndikim si në aspektin mjedisor po ashtu edhe vizual, pasi që në këtë komunë ndodhen dy termoparket: TC Kosova A 220/110/35 kV TC Kosova B, 400/220 kV. Këto nënstacione

janë pika te forta të sistemit elektro-energjetik të Kosovës, prej nga dalin një numër i madh i linjave 400 kV, 220 kV dhe 110kV. Pastaj në territorin e komunës së Obiliqit janë të shtrira mihjet sipërfaqësore nga të cilat bëhet furnizimi i termoparkeve me thëngjill, nënstationet Kosova B dhe Kosova A. Konsumi i komunës së Obiliqit furnizohet nga nënstationet 35/10 kV dhe atë: Mazgiti, Bardhi dhe Fushë Kosova.

Rrjeti i transmisionit në komunën e Obiliqit përbëhet nga:

- Linjat 400 kV, 220 kV dhe 110 kV
- Nënstation 400/220 kV
- Nënstation 220/110 kV
- Nënstationet 110/35 kV.

3.14.4 Shëndetësia

Në territorin e komunës së Obiliqit, shëndetësia në sektorin publik është e organizuar në nivelin parësor. Shërbimet shëndetësore ofrohen në 6 objekte shëndetësore: Qendra Kryesore e Mjekësisë Familjare (QKMF) e cila ndodhet në Obiliq, Qendra e Mjekësisë Familjare (QMF) në Milloshevë dhe Qendra e Mjekësisë Familjare (QMF) në Plemetin si dhe 3 punkte ambulante: Ambulantet e Mjekësisë Familjare (AMF) në Breznicë, Baimofc dhe Sibovc, ndërsa 2 AMF të cilat ndodhen në Shipitullë dhe Cërkvena Vodicë aktualisht janë jofunksionale.

3.14.5 Arsimi

Sistemi i arsimit parauniversitar në komunën e Obiliqit sipas Klasifikimit Standard Ndërkombëtar të Arsimit (KSNA) është i organizuar në katër nivele: Edukimi parashkollor dhe arsimi fillor (klasat: I - V), arsimi i mesëm i ulët (klasat: VI- IX) dhe i mesëm i lartë (klasat: X- XII). Në komunën e Obiliqit, viti shkollor 2018-2019, arsimimi dhe edukimi është organizuar në shtatë shkolla fillore të mesme të ulta me nëntë paralele të ndara, që mësojnë në gjuhën shqipe, katër shkolla fillore në gjuhën serbe dhe tri shkolla të mesme të larta, prej tyre dy në gjuhën shqipe dhe një në gjuhën serbe. Numri i objekteve shkollore gjithsej është 21, duke përfshirë edhe shkollat e mesme. Në dy objekte shkollore mësimin e zhvillojnë nga dy shkolla.

Në kuadër të SHFMU zhvillohet mësimi edhe me parashkollor, që ofrojnë edukim njëvjeçar parashkollor për fëmijët e moshës pesë vjeç. Numri i përgjithshëm i klasëve me parashkollor është 14, me 18 paralele me 330 parafillor, me të cilët punojnë 12 edukatorë.

Në Komunë ekzistojnë 20 institucione të arsimit fillor dhe të mesëm të ultë ku vijnë mësimet rreth 3,990 nxënës, ku vijnë mësimin 3,294 nxënës shqiptarë, 335 serb, 177 ashkali, dhe 184 Rom. Në 11 shkolla fillore dhe të mesme të ulëta, mësimi zhvillohet në 2 ndërrime dhe 9 shkolla fillore dhe të mesme të ulëta zhvillojnë mësimin në një ndërrim. Numri i përgjithshëm i klasave (I-IX) është 187, gjersa numri i përgjithshëm i mësimdhënësve është 268.

3.14.6 Trashëgimia kulturore

Trashëgimia arkeologjike, arkitektonike dhe historike është shumë e rëndësishme për të kontribuar në zhvillim të qëndrueshëm, sidomos me pjesëmarrjen e saj në llojllojshmërinë (diversitetin) e zhvillimit të zonave rurale. Në disa pjesë të Komunës së Obiliq ka gjurmë të vendbanimeve të lashta. Ndonëse nuk janë bërë hulumtime arkeologjike të mirëfillta, megjithatë tashmë dihet që në Majën e Zezë në fillim të Qyqavicës, midis fshatrave Graboc i Epërm, Shipitullë e Sibovc janë gjetur themele shtëpish, gurë të gdhendur, elemente metalesh, madje edhe grurë i karbonizuar, të gjitha këto gjetje

që dëshmojnë për një vendbanim shumë të lashtë. Shumë nga objektet (dhe veçanërisht gurët) janë dëmtuar. Është e nevojshme të bëhen hulumtime arkeologjike në territorin e Komunës.

Në Komunën e Obiliqit, Ministria e Kulturës, Rinisë dhe Sportit ka përshtirë në mbrojtje të përkohshme:¹⁴

- Lokalitet arkeologjik parahistorik shumështrësor në Dardhishtë;
- Tyrbja e Sulltan Muratit;
- Sellamllëku;
- Mulliri i Berhramjave, Graboc i epërm;

4 PËRSHKRIMI I PROJEKTIT

Kosova përballet me një nevojë kritike për të kaluar drejt burimeve të energjisë së pastër. Mbështetja e energjisë nga resurse si thëngjilli ka çuar në probleme mjedisore dhe ka penguar përparimin drejt qëllimeve klimatike. Për të përmbushur nevojat për energji të pastër, Kosova duhet të kalojë në burime të ripërtëritshme si energjia diellore, era dhe hidroparket, të përmirësojë eficiencën e energjisë dhe të modernizojë infrastrukturën e saj energjetike. Ky ndryshim do të reduktojë ndotjen, do të rrisë sigurinë energjetike dhe do të hapë mundësi ekonomike në sektorin e energjisë së pastër, duke siguruar një të ardhme energjie më të qëndrueshme për vendin.

Kosova tashmë ka një infrastrukturë të përshtatshme dhe është e vendosur në mënyrë strategjike. Afërsia me tregjet evropiane dhe pozita e favorshme gjeografike për shfrytëzimin e energjisë diellore e bën vendin të favorshëm për investime në të ardhmen. Pjesa përfundimtare totale e burimeve të rinovueshme në përzierjen e energjisë është rritur vitet e fundit. Që nga viti 2020, pjesa e synuar e BRE-ve e vendosur nga Komuniteti i Energjisë është arritur, por pjesa më e madhe mbulohet nga biomasa, me një pjesë më të vogël të erës dhe diellit në përzierjen e përgjithshme të energjisë.

Lokacioni në të cilën parashihet të instalohet sistemi solar fotovoltaik me kapacitet 1MW ndodhet në zonën kadastrale Llazarevë, komuna e Obiliqit. Ky investim do të ketë ndikim pozitiv në mjedis përmes uljes së emetimeve të gazrave serrë, si dhe potencial për të nxitur zhvillimin ekonomik lokal dhe krijimin e vendeve të reja të punës.

Projekti do të ofrojë siguri të shtuar energjetike për Republikën e Kosovës dhe do të ndihmojë në harmonizimin e strategjisë së saj energjetike me Marrëveshjen e Parisit, Traktatin e Komunitetit të Energjisë dhe Strategjitë e Bashkimit Evropian. Projekti do të ofrojë furnizim të qëndrueshëm, me cilësi të lartë, të sigurt dhe energji elektrike të prodhuar në vend dhe do të ndihmojë në arritjen e objektivave të strategjisë energjetike të Kosovës.

4.1 Lokacioni

Lokacioni i fabrikës "MEDRUPLAST", në kulmin e së cilës është parashikuar të instalohet sistemi solar fotovoltaik prej 1MW, ndodhet në zonën kadastrale Llazarevë, komuna e Obiliqit, në parcelën P-72614041-00124-14, me koordinata 42°41'57"V, 21°07'21"L.

¹⁴ Lista e Trashëgimisë Kulturore për Mbrojtje të Përkohshme 2023-2024



Figura 14. Lokacioni i projektit në zonën kadastrale Llazarevë, komuna e Obiliqit



Figura 15. Objekti i fabrikës MEDRUPLAST SH.P.K.



Figura 16. Mjedi rrethues



Figura 17. Mjedi rrethues i fabrikës

4.2 Komponentët e projektit

Sistemet solare fotovoltaike të kyçura në rrjet shërbejnë për të zvogëluar shpenzimin e energjisë elektrike që tërhiqet nga rrjeti. Gjatë kohës sa ka rrezatim të diellit sistemi solar fotovoltaike prodhon energji. Numri i paneleve solare që do të instalohen është 1667, ndërsa i inverterëve 8. Nënstacioni i KEDS prej nga do të furnizohet objekti është “NS 35/10 kV Mazgiti”.

Pjesët përbërëse të sistemit solar fotovoltaike janë:

- Modulet fotovoltaike,
- Invertorët,
- Kabllot,
- Konstruksioni.

4.2.1 Modulet fotovoltaike

Moduli fotovoltaike është pajisja prodhuese e sistemit solar fotovoltaike. Kjo pajisje përbëhet nga qelitë fotovoltaike të montuara në një kornizë. Qelitë fotovoltaike përbëhen nga materiali gjysmë përçues përmes së cilit bëhet shndërrim i energjisë së diellit në rrymë elektrike të vazhdueshme. Këto qeli lidhen në seri me njëra tjetrën, duke formuar një modul fotovoltaike. Modulet fotovoltaike të zakonshme janë me 60 apo 72 qeli. Modulet fotovoltaike duhet të jenë të prodhuara sipas standardit EN 50521.

Karakteristikat e moduleve fotovoltaike janë si më poshtë:

- Modeli: TSM-NEG21C.20 – N-type i-TOPCon, Bifacial, Dual Glass;
- Lloji i celulës: Monocrystalline;
- Fuqia maksimale: 798 W;
- Dimensionet: 2384 x 1103 x 30 mm;
- Korniza: Alumin;
- Lidhësit: MC4 EVO2/TS4 Plus.

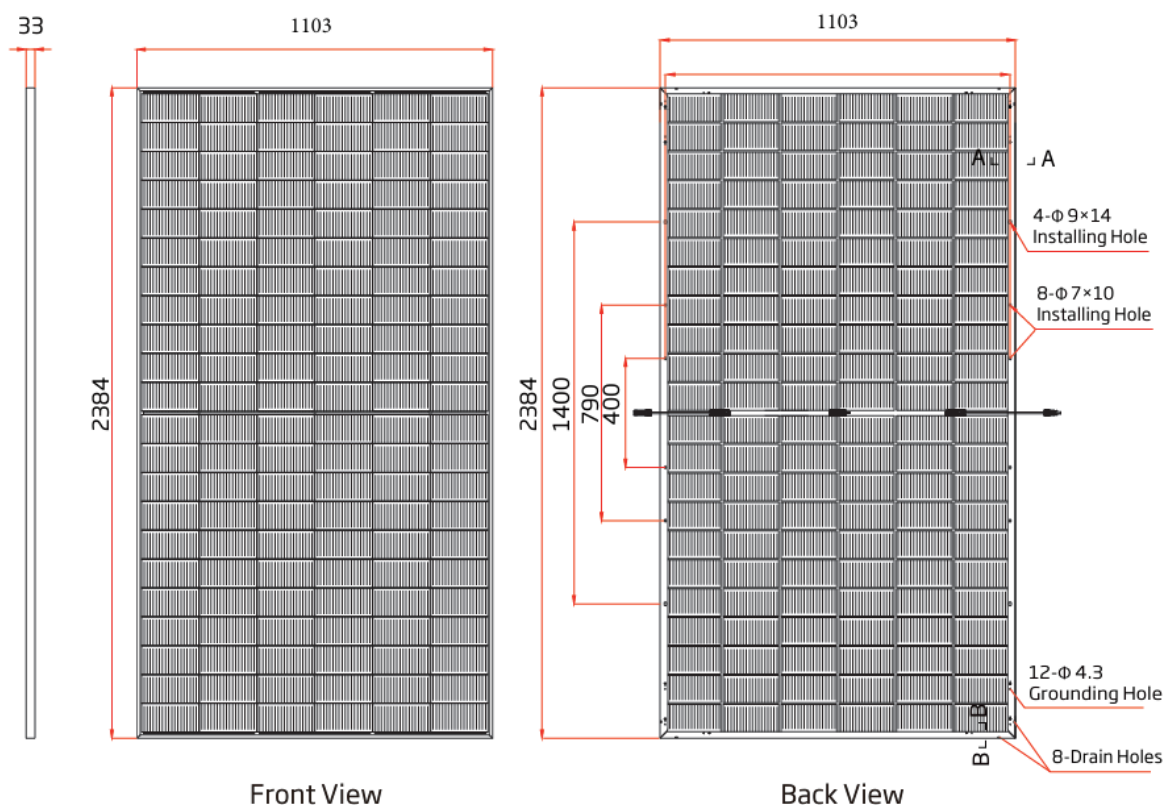


Figura 18. Prerja tërthore e moduleve fotovoltaike

4.2.2 Invertorët

Invertori ka për detyrë të shndërrojë rrymën e vazhdueshme të prodhuar nga moduli fotovoltaike në rrymë alternative me frekuencë dhe tension të përshtatshëm për sistemin elektrik ku është integruar sistemi solar fotovoltaike. Brenda këtij sistemi, invertori kryen disa funksione thelbësore: transformon rrymën e prodhuar nga modulet fotovoltaike në rrymë alternative, përshtat pikën e funksionimit të invertorit me pikën e fuqisë maksimale të modulit përmes një gjurmuesi, si dhe monitoron dhe regjistron të dhënat e prodhimit të energjisë. Parimi i funksionimit të invertorit bazohet në përdorimin e elementeve të elektronikës së fuqisë, të cilat mundësojnë funksionimin e tij në kushte optimale. Për këtë qëllim, përdoret një qark elektronik që rregullon tensionin, duke e pozicionuar funksionimin e invertorit në pikën ku vargu i moduleve fotovoltaike prodhon fuqinë maksimale. Ky proces njihet si gjurmimi i pikës së fuqisë maksimale. Ky gjurmues siguron që sasia maksimale e energjisë të transmetohet drejt rrjetit elektrik ose konsumatorëve të ndërtesës.

Invertorët për instalim do të jenë si më poshtë:

- Prodhuesi: Sungrow;
- Modeli: SG125CX-P2;
- Fuqia e daljes: 125 kVA.

Përputhet me standardet ndërkombëtare si IEC 62109-1, EN/IEC 61000-6-1/2/3/4, IEC 61727, etj.

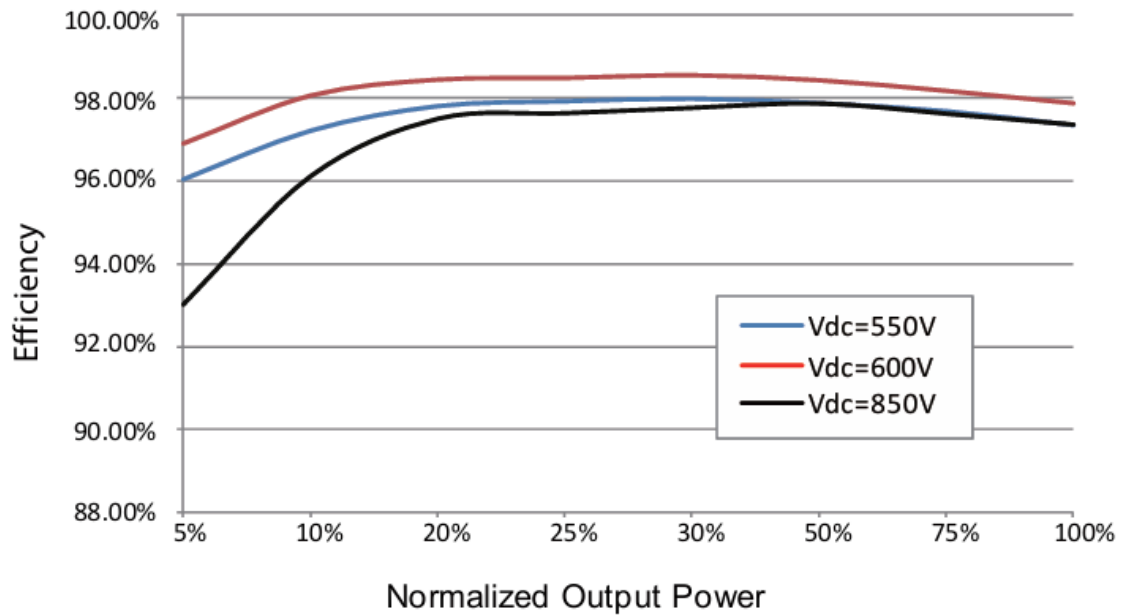


Figura 19. Lakorja e efijencës

4.2.3 Kabllot

Për instalimin e një sistemi solar fotovoltaik duhet të përdoren kablllo specifike të cilat kanë qëndrueshmëri për tërë jetëgjatësinë e sistemit solar fotovoltaik, durojnë kushte ekstreme të atmosferës, temperatura të larta dhe janë rezistente ndaj rrezeve ultravjollcë. Duhet të jenë të prodhuara për të punuar në nivel të njëjtë të tensionit si i tërë sistemi. Përçuesit të cilët përdoren në sistemet solare fotovoltaike janë: kabllot solare dhe kabllot alternative.

4.2.3.1 Kabllot solare

Përmes kabllimit DC, bëhet lidhja elektrike e moduleve fotovoltaike me pjesën tjetër të sistemit solar fotovoltaik. Kabllimi DC duhet të bëhet sipas standardit IEC 60364-7-712 dhe 60364-5-52 dhe duke respektuar udhëzimet shtesë të furnizuesit. Pikat kyçe që duhet pasur parasysh gjatë kabllimit DC janë: fiksimi i sigurt, kontakti i sigurt dhe i qëndrueshëm, instalim i qëndrueshëm ndaj motit, përballimi i një brezi të gjerë të temperaturave (-55°C deri 125°C) dhe rezistenca ndaj rrezeve ultra vjollcë. Kabllot me një bërthamë dhe izolim të dyfishtë ka rezultuar të jenë të qëndrueshëm dhe konsiderohen si zgjidhje e përshtatshme për kabllimin DC. Këto kablllo njihen si kablllo solare dhe janë të klasifikuara si PV1-F. Në rast se nuk respektohen këto karakteristika mund të kemi lidhje të dobët, hark elektrik, rrezik nga zjarri etj.

Sipas IEC 60364-5-52 kabllimi nuk duhet të dëmtohet nga lidhëset e kablllove. Kujdes i madh duhet të bëhet gjatë lidhjes së kablllove të vargut apo kablllove tjera DC. Kjo në mënyrë që të shmangen harqet të cilat mund të shkaktojnë rrezik nga zjarri. Në rast se nuk përdoren konektorët, për të iu shmangur rrezikut të përmendur më lartë, kyçja duhet të bëhet sipas standardit DIN 46228. Nëse përdoren konektorët, duhet të sigurohemi që konektorët e zgjedhur i janë përmbajtur kërkesave të sigurisë sipas IEC 62852:2014. Nuk ka ndonjë formë fizike të standardizuar të konektorëve. Sipas IEC 60364-7-712 kabllimi duhet të bëhet në atë mënyrë që gjatësitë e përçuesve dhe sipërfaqja e krijuar në mes tyre të jenë më të vogla të mundshme. Në rastet kur nuk mund të respektohen të dyja këto kushte, prioritet ka mbajtja e sipërfaqes së krijuar në mes të përçuesve në sa më të vogël të mundshme. Kjo në mënyrë që të zvogëlohet tensioni i shkaktuar nga goditjet elektrike.

4.2.3.2 Kabllot alternative

Kabllot alternative – kablo e cila e lidhë invertorin me rrjetin elektrik përmes pajisjeve mbrojtëse. Dimensionimi i kabllos AC duhet të bëhet sipas VDE 0298 pjesa e 4, sipas së cilës kablo alternative duhet të ketë kapacitet të bartë rrymë më të lartë se rryma maksimale të cilën mund ta prodhojë invertori. Kjo vlerë gjendet në fletën e të dhënave të invertorit. Sipas DIN 18015, për mbrojtje ndaj devijimeve të mundshme të tensionit, gjatë kalkulimit të seksionit të përçuesit alternativ mund të llogaritet një rënie e tensionit prej 3%. Në rast të invertorëve trefazorë, kyçja në nivelin e ulët të tensionit duhet të bëhet me kablo 5 fijore. Për invertorët një fazorë, kyçja duhet të bëhet me kablo 3 fijore. Kabllot mund të jenë të tipit NYM, NYY ose NYCWY.

4.2.4 Konstruksioni

Sistemi solar fotovoltaik konsiderohet të jetë strukturë andaj duhet respektuar kodet dhe rregulloret kombëtare respektive. Konstruksioni duhet të dizajnohet ashtu që ngarkesat e ndryshme të mos bëjnë që sistemi solar fotovoltaik të rrëshqet, rrotullohet apo të fluturojë. Pikat kritike për një konstruksion të sigurt janë: fiksimi i sigurt, bymimi, përshtatshmëria dhe barazimi i potencialeve (tokëzimi mbrojtës). Sipas standardeve DIN EN 60364-4, 60364-5, 60364-7 përcaktohen kërkesat bazike të konstruksionit ashtu që të mundësohet operim i sigurt elektrik dhe mekanik për tërë jetëgjatësinë e sistemit solar fotovoltaik.

Për mbrojtje të konstruksionit ndaj korrozionit EN ISO1461 rekomandon që shtresa e galvanizuar të jetë më së paku 15µm. Për galvanizim copë-copë shtresa e galvanizimit duhet të jetë së paku 55µm. Mundësitë për korrodime të konstruksionit zvogëlohen në minimum kur:

- ndryshimi në potencial mes dy metaleve është në minimum,
- kur metalet që përdoren krijojnë një shtresë që pengojnë korrozionin, dhe
- kur minimizohet përçueshmëria e elektroliteve.

4.3 Operimi dhe mirëmbajtja

Secili sistem solar fotovoltaik kërkon mirëmbajtje minimale për të operuar me rendiment të lartë. Një sistem solar fotovoltaik cilësor planifikohet të ketë jetëgjatësi 25 deri në 30 vite. Me një kujdes të duhur do t'ju garantohet një prodhim i qëndrueshëm dhe maksimal për periudhë të gjatë kohore.

4.3.1 Pastrimi i paneleve solare

Preferohet që modulet fotovoltaike të pastrohen periodikisht në mënyrë që ato të qëndrojnë të pastra nga pluhuri dhe papastërtitë tjera, ashtu që të punojnë me efikasitet maksimal. Pastrimi i moduleve fotovoltaike është një procedurë e thjeshtë që mund të kryhet aq shpesh sa kërkohet, në varësi se sa grumbullohen papastërtitë. Për të pastruar panelet, mund të përdorni një leckë të butë dhe të lagur si dhe sapun të biodegradueshëm. Nëse doni ta pastroni vetëm pluhurin, ju mund ta bëni atë vetëm duke hedhur ujë mbi modulet fotovoltaike.

4.3.2 Shmangia e hijeve

Rritja e pemëve të cilat mund të shkaktojnë hije në periudha të ndryshme të vitit duhet të monitorohen dhe të trajtohen në vazhdimësi.

4.3.3 Monitorimi i sistemit solar

Të mos preket apo të tërhiqet përçuesi i invertorit, e as përçuesit tjerë të sistemit solar dhe në asnjë mënyrë mos të shkelet me këmbë mbi modulet fotovoltaike. Në rast se ndonjë modul fotovoltaik apo inverter është dëmtuar fizikisht asnjëherë nuk duhet të prekën me dorë sepse pajisjet janë nën tension dhe mund të goditen nga elektroshoku. Në këtë rast duhet të shkyçen ndërprerësit e sistemit në pjesën DC dhe AC. Më pastaj duhet të njoftohet kompania instaluese për situatën e krijuar. Në periudha javore duhet të siguroheni që inverterët janë duke punuar. Kjo mund të bëhet duke kontrolluar funksionimin e inverterëve përmes platformës online apo duke kontrolluar ekranin dhe LED dritën e gjelbër tek secili inverter.

4.3.4 Inspektimi i sistemit solar

Në vazhdimësi duhet të inspektohen me sy nëse ka dëmtime të moduleve fotovoltaike, përçuesve, inverterëve apo pajisjeve tjera.

4.4 Alternativat e projektit

Alternativat e mëposhtme janë identifikuar dhe vlerësuar:

- Alternativa zero (Skenari "Të mos bësh asgjë");
- Alternativa e instalimit të sistemit solar fotovoltaik në kulmin e fabrikës MEDRUPLAST;

4.4.1 Alternativa zero

Nën Alternativën Zero, Projekti i propozuar i instalimit të sistemit solar fotovoltaik në kulmin e fabrikës MEDRUPLAST nuk do të zhvillohet, prandaj nuk do të bëhen kosto të investimeve kapitale, dhe çdo ndikim negativ mjedisor dhe social që lidhet me ndërtimin dhe funksionimin e projektit do të shmangej; megjithatë përfitimet e Projektit, siç përshkruhen në vijim nuk do të realizohen.

4.4.2 Alternativa e instalimit të sistemit solar fotovoltaik në kulmin e fabrikës MEDRUPLAST

Edhe pse mund të ketë ndikime mjedisore për shkak të punimeve p.sh. zhurma, ndotja e ajrit, pluhuri, shkatërrimi i habitatit, megjithatë për shkak të natyrës së punimeve këto ndikime parashikohen të jenë minimale. Nga ana tjetër, Projekti do të ofrojë siguri të shtuar energjetike për Republikën e Kosovës, si dhe do të vendosë Komunën e Obiliqit në hartën energjetike, do të ofrojë furnizim të qëndrueshëm, me cilësi të lartë, të sigurt dhe energji elektrike të prodhuar në vend dhe do të ndihmojë në arritjen e objektivave të strategjisë energjetike të Kosovës. Poashtu, energjia diellore është energjia më e pastër ekzistuese, nuk ndotë dhe nuk emeton karbon. Gjithashtu vlen të ceket edhe mundësia e punësimit për komunitetin lokal gjatë fazës së ndërtimit dhe operimit të Projektit.

4.5 Metodologjia e punës

Metodologjia e punës me të cilat bëhet vlerësimi i ndikimit në mjedis gjatë ndërtimit, është kryer në disa faza:

- Informatat themelore që nënkupton identifikimet, siç janë:
 - burimet themelore të ndikimeve në mjedis;
 - popullata ekzistuese me karakteristikat demografike;
 - karakteristikat e dheut, topografia dhe peizazhi në lokacionin e planifikuar;
 - klima e lokacionit me të dhënat meteorologjike;

- cilësia e ajrit dhe ujit në lokacionin më të gjerë;

b) Vlerësimi i ndikimeve sipas këtyre kualifikimeve:

- madhësia dhe lloji i ndotjes;
- karakteristikat dhe dominimi i materialit ndotës;
- gjendja e mjedisit në terrenin e analizuar;
- vlerësimi i shpërndarjes në hapësirë i materies ndotëse.

c) Përcaktimi i masave mbrojtëse sipas rezultateve të arritura mbi vlerësimin e ndikimit në mjedis në lokacionin e planifikuar të projektit.

5 NDIKIMET E MUNDSHME NË MJEDIS DHE MASAT PËR MBROJTJEN E MJEDISIT

Ky kapitull identifikon dhe vlerëson ndikimet e mundshme mjedisore të projektit të propozuar të energjisë diellore në mjedisin fizik, social dhe njerëzor brenda zonës së ndikimit të projektit të propozuar. Ndikimet e mundshme janë vlerësuar për të gjitha aktivitetet në ndërtim; fazat e instalimit, funksionimit dhe mirëmbajtjes së projektit.

5.1 Ndikimet në cilësinë e ajrit

Gjatë instalimit të moduleve dhe pasqyrave diellore, gazi toksik dhe pluhuri i shfaqur për shkak të përdorimit të makinerive dhe pajisjeve speciale gjatë funksionimit të tyre teknik mund të ndotin mjedisin. Sasia totale e pluhurit mund të mbahet brenda nivelit standard të lejuar për shkak të mirëmbajtjes së duhur, inspektimit të rregullt teknik dhe përdorimit të karburantit dizel me cilësi të lartë.

Gjatë aktivitetëve të ndërtimit do të gjenerohet pluhur dhe gazra të djegies nga makineritë dhe automjetet me karburant përgjatë zonës së ndërtimit (ndotësit e ajrit dhe grimcave përfshijnë kryesisht: PM₁₀, PM_{2.5}, CO₂, NO_x dhe SO₂). Pluhuri do të krijohet kryesisht nga lëvizja e kamionëve dhe makinerive përgjatë sipërfaqeve të pashtuara, ngarkimi dhe shkarkimi i materialit ose pastrimi i nevojshëm i kulmit të fabrikës.

Ndërsa gjatë fazës së operimit nuk do të ketë ndikime negative në cilësinë e ajrit, pasi që nuk do të ketë emetime të mëdha. Zhvillimi i propozuar përfaqëson një investim në infrastrukturën e energjisë së pastër dhe të ripërtëritshme, e cila, duke pasur parasysh sfidat e krijuara nga ndryshimet klimatike, përfaqëson një përfitim social pozitiv për shoqërinë.

5.1.1 Masat për mbrojtjen e ajrit

Projekti ka ndikim të vogël në cilësinë e ajrit. Gjatë punës me makina ngarkuese dhe transportuese të gjitha sipërfaqet të spërkatën me ujë posaçërisht në kohë me erë dhe temperatura të larta. Duhet të bëhet kontrollimi i rregullt teknik i makinave ngarkuese dhe transportuese që përdorin lëndë djegëse të lëngëta me qëllim që liri i gazrave nga automjetet e punës të jetë sa më kualitativ. Do të përdoren automjete dhe kamionë specialë për transportin e pajisjeve të paneleve solare dhe materialeve të ndërtimit dhe rrugët e shtruara me zhavorr do të spërkatën me ujë në mënyrë të rregullt. Gjithashtu, në zonat e banuara shpejtësia e automjeteve duhet të kufizohet në 30 km/orë.

5.2 Ndikimet në tokë

Sipas modelit të përzgjedhur për vendosjen e paneleve solare, ndikimet në tokë do të jenë të vogla, pasi që mbajtësit e kornizave të paneleve do të vendosen mbi kulmin e objektit. Pra, gjatë kësaj faze ndikimet në cilësinë e tokës do të jenë minimale.

5.2.1 Masat për mbrojtjen e tokës

Këto masa përfshijnë ruajtjen e sigurt të karburanteve dhe respektimin e rregulloreve mjedisore gjatë fazës së ndërtimit.

5.3 Ndikimet në mjedisin ujor

Gjatë fazës së ndërtimit, burime kryesore të gjenerimit të ujërave të ndotura janë rrjedhja e ujërave të shiut nga kantieret e ndërtimit; ujërat e zeza të krijuara nga kampet e punëtorëve të ndërtimit si dhe ujërat e zeza të aktiviteteve të ndërtimit.

Mbetjet solide të pezulluara mund të largohen tutje nga rrjedhja e ujit të reshjeve nga vendi i ndërtimit pa bime ose lëshuar aksidentalisht gjatë aktiviteteve të ndërtimit, hedhjes së mbeturinave ose pastrimit të pajisjeve. Lirimi i vëllimeve të konsiderueshme të sedimenteve në ujëra nga rrjedhja e ujit të stuhisë ose largimi i drejtpërdrejtë, mund të çojë në ndryshime të rrjedhës së ujit.

Vajrat lubrifikuese, bojërat, tretësit, rrëshirat ose acidet, të cilat lëshohen nga rrjedhjet aksidentale, derdhjet nga makineritë dhe vendet e deponimit të materialeve, mund të shkaktojnë ndotjen e ujit. Ndotja e trupit ujor mund të ndodhë drejtpërsëdrejti (p.sh. nëse vendpunishtja ndodhet shumë afër lumit ose në lumë) ose në mënyrë indirekte, përmes transportit tokësor dhe ujërave nëntokësore në trupin ujor sipërfaqësor.

5.3.1 Masat për mbrojtjen e ujit

Duke qenë se zona e projektit nuk ndodhet në afërsi të konsiderueshme me ndonjë mjedis ujor (liqen, lumenj, etj) nuk parashihet të ketë ndikim, mirëpo miratimi i praktikave të mira të ndërtimit dhe menaxhimi i zonës së ndërtimit do të shmangë ndikimin potencial në hidrologjinë e zonës së projektit.

Higjiena e përshtatshme mjedisore, së bashku me praktikën e mira të ndërtimit dhe menaxhimit të kantierit duhet të sigurohet nga Kontraktori për të siguruar që mbeturinat, lëndët djegëse dhe tretësit të mos hyjnë në rrjedhat e afërta ujore. Gjithashtu, gjatë fazës së operimit, Projekti është një konsumator potencialisht i rëndësishëm i ujit për shkak të larjes së paneleve diellore. Ujërat e zeza nga larja e moduleve FV duhet të dërgohen në një impiant për trajtimin e ujërave të zeza ose të shkarkohen në rrjetin e kanalizimit.

5.4 Ndikimet nga gjenerimi i mbeturinave

Gjatë fazës së ndërtimit, në veçanti gjatë vendosjes së mbajtësve të kornizave dhe paneleve solare, pritet që sasia e mbeturinave të jetë minimale. Do të krijohen mbeturina jo të rrezikshme që vijnë nga materialet ndërtimore, ambalazhet dhe mbeturinat komunale të shkaktuara nga aktivitetet ndërtimore dhe prania e punëtorëve në terren. Gjithashtu, gjatë ndërtimit mund të krijohen edhe sasi të caktuara të mbeturinave të rrezikshme, të cilat mund të shkaktohen nga rrjedhjet aksidentale të derivateve apo vajrave motorikë për shkak të mosmirëmbajtjes së mjeteve ndërtimore ose pakujdesisë njerëzore, duke ndotur tokën dhe ujërat nëntokësore. Hedhja e pakontrolluar e mbeturinave në vendin e ndërtimit mund të ketë pasoja negative për mjedisin lokal. Të gjitha

mbeturinat e krijuara gjatë zhvillimit të projektit duhet të menaxhohen në përputhje me Ligjin Nr. 04/L-060 për Mbeturina dhe aktet përkatëse nënligjore, duke u grumbulluar sipas llojit dhe duke u transportuar në vendet e përcaktuara nga komuna e Obiliqit ose në deponi rajonale përkatëse.

5.4.1 Masat mbrojtëse për mbeturinat

Disa nga masat për zbutjen e mbetjeve do të jenë: (i) Përgatitja e një plani për menaxhimin e mbetjeve të ngurta; (ii) Ndarja dhe magazinimi i mbetjeve duke respektuar shëndetin dhe mjedisin. Identifikimi i çdo mbeturine që mund të ripërdoret ose riciklohet dhe (iii) Ruajtja e të gjitha mbetjeve të depozituara në depo të sigurta brenda kantierëve të ndërtimit, duke shmangur mbeturinat dhe rrjedhjet si dhe deponimin në deponi të alokuara nga komuna.

5.5 Ndikimet nga zhurma

Gjatë fazës së ndërtimit dhe operimit të sistemit solar fotovoltaik mund të ketë rritje të përkohshme të nivelit të zhurmës, kryesisht si pasojë e funksionimit të automjeteve transportuese dhe pajisjeve ndërtimore. Lëvizja e mjeteve të rënda ndërtimore në këtë fazë mund të shkaktojë zhurmë të konsiderueshme në zonën e punimeve, e cila gjatë orarit të punës mund të arrijë nivele prej 55 deri në 65 dB. Këto vlera janë në përputhje me Ligjin Nr. 02/L-102 për Mbrojtjen nga Zhurma, si dhe me Direktivën 2000/14/BE që rregullon emetimin e zhurmës nga pajisjet që përdoren në ambiente të jashtme.

5.5.1 Masat mbrojtëse për zhurmën

Zhurma gjatë ndërtimit do të reduktohet përmes përdorimit të pajisjeve me nivel të ulët zhurme dhe respektimit të Ligjit Nr. 02/L-102 për mbrojtje nga zhurma. Automjetet me zhurmë të lartë për shkak të defekteve nuk do të lejohen në punishten ndërtimore pa u bërë riparimet përkatëse. Ndikimet akustike gjatë ndërtimit janë të përkohshme dhe mund të menaxhohen përmes praktikave të mira ndërtimore dhe mbikëqyrjes efektive. Në fazën e operimit, zhurma do të vijë kryesisht nga komponentët elektrikë dhe mirëmbajtja, por nuk pritet të ndikojë në zonat përreth, ndërsa ndikimi më i madh do të jetë nga lëvizja e automjeteve, i cili mbetet i lokalizuar dhe me intensitet të ulët.

5.6 Ndikimet në peizazh

Objekti ku planifikohet të instalohet sistemi solar fotovoltaik gjendet në një zonë me peizazh të homogjenizuar industrial, i karakterizuar nga prania e ndërtesave dhe infrastrukturës ekzistuese me funksione të ngjashme. Në këtë lokacion mungon vegetacioni i lartë dhe elementët natyrorë me rëndësi ekologjike, prandaj përfshirja e sistemit fotovoltaik nuk pritet të shkaktojë ndërhyrje të theksuara në strukturën vizuale apo funksionale të ambientit përreth. Integrimi i këtij sistemi në këtë hapësirë konsiderohet si ndërhyrje me ndikim të ulët vizual dhe mjedisor, duke qenë në harmoni me karakterin industrial të zonës dhe pa nevojë për modifikime të mëdha të peizazhit ekzistues.

5.6.1 Masat për mbrojtjen e peizazhit

Gjatë aktiviteteve të ndërtimit, ndikimi në peizazh mund të zbutet duke përdorur teknika për të mbuluar operationet e punëtorëve në vendin e ndërtimit dhe zonave ndihmëse. Për këtë, mund të instalohen mburoja rreth perimetrit të zonës së ndërtimit.

5.7 Ndikimet në biodiversitet

Aktivitetet e ndërtimit dhe instalimit të paneleve fotovoltaike, prania e punëtorëve, niveli i rritur i zhurmës, lëvizja e makinerive, furnizimi i lëndëve të para, gjenerimi i mbeturinave dhe ujërave të zeza, magazinimi dhe trajtimi i materialeve mund të shkaktojë degradim dhe transformim të habitateve, si p.sh humbje të florës, fragmentimi të habitateve, humbje të specieve (dëmtim/vdekshmëri) ose shqetësim dhe/ose zhvendosje të specieve të faunës si: zvarranikët, amfibët, gjitarët e vegjël dhe shpendët gjatë periudhës së shumimit, etj.

Një pjesë e aktiviteteve të projektit mund të prekin gjitarët e vegjël, zvarranikët dhe mund të rrezikojnë ata. Aktivitetet ndërtimore mund të paraqesin një rrezik zjarri (gjatë saldimit ose për shkak të neglizhencës njerëzore) për habitatet, gjatë muajve më të thatë të verës. Mirëpo duke qenë se projekti kryhet në zonën me biodiversitet të ulët dhe me masat e propozuara zbutëse, ndikimet konsiderohen të papërfillshme dhe ndodhin vetëm brenda zonës së projektit.

5.7.1 Masat mbrojtëse për biodiversitetin

Për të minimizuar dëmtimin e faunës në zonë, sygjerohen një kombinim masash. Konkretisht, Kontraktorit do t'i kërkohet të:

- Minimizojë humbjen e gjelbërimit nga aktivitetet e ndërtimit dhe të kufizojë sipërfaqen e lëvizjes në minimum;
- Minimizojë shkatërrimin e foleve;
- Parandalojë kapjen dhe tregtinë e kafshëve;
- Parandalojë gjuetinë dhe grumbullimin e vezëve nga punëtorët e ndërtimit;
- Ndalojë mbledhjen e drunjve të zjarrit nga zonat e punës;
- Minimizojë dëmtimin të rrjedhave ujore nga punimet tokësore dhe të bëhet depozitimi i papërshtatshëm i mbetjeve.

5.8 Ndikimet e mundshme sociale

5.8.1 Kushtet e punës

Aktivitetet ndërtimore do të gjenerojnë një sërë mundësish pune për banorët vendas, por nëse masat adekuate nuk zbatohen gjatë përzgjedhjes së fuqisë punëtore (përzgjedhja e gabuar e kontraktorëve, person i pakualifikuar nga Kontraktori) ekziston rreziku i shfaqjes së ndikimeve negative socio-ekonomike që lidhen me humbjen e tokës dhe pronave. Përveç dëmeve të mundshme që mund të shkaktohen nga punëtorët e pakualifikuar, ata duhet t'i nënshtrohen trajnimeve në mënyrë që të përmbushin standardet ndërkombëtare për punëtorët. Zbatimi i projektit mund të shkaktojë abuzim të personave të cënueshëm dhe fëmijëve nëse ata përdoren për punë, por këto raste nuk do të tolerohen.

Si rezultat i aktiviteteve të ndërtimore ekziston mundësia e ndikimit negativ të punëtorët si rezultat i: stresit të shkaktuar nga mjedisi i punës i lidhur me zhurmën, shëndeti i rrezikuar i punëtorëve për shkak të përdorimit të pajisjeve rrotulluese dhe lëvizëse, stresi i shkaktuar nga mjedisi i punës i lidhur me gazrat e shkarkuara, shëndeti i rrezikuar i punëtorëve nga zjarri dhe shpërthimi etj.

Për t'i evituar këto probleme, kontraktori do të duhet të sigurojë ambiente të sigurta të punës që do të jenë në përputhje me të gjitha standardet dhe rregulloret ndërkombëtare dhe kombëtare.

5.8.2 Shëndeti dhe siguria e komunitetit

Gjatë aktiviteteve të ndërtimore, në territorin e gjithë zonës së ndërtimit, shëndeti dhe siguria e komunitetit mund të rrezikohet si rezultat i ekzistencës së kantierëve aktiv të ndërtimit të cilët do të vendosen në zonën e projektit.

Rreziqet për shëndetin dhe sigurinë e komunitetit lidhen me: kantieret e ndërtimit dhe kampet për punëtorët; prania e punëtorëve dhe sjellja e punëtorëve ndaj mjedisit dhe banorëve lokalë; rritja e vëllimit të trafikut nëpër vendbanime; shqetësimet nga pluhuri i krijuar, zhurma dhe dridhjet; ndotjet e mundshme të ujit dhe tokës; ndërprerja e rrjedhjes së jetës së përditshme, e shkaktuar nga akseset i kufizuar në vendbanime, toka dhe prona; ndikimet e mundshme në asetet materiale (tokë bujqësore, infrastrukturë të ndërtuar-rrugë, ujësjellës, kanalizime, shpërndarje të energjisë elektrike, etj.) në zonën e projektit.

Qasja e paligjshme e njerëzve dhe bagëtive në zonën e ndërtimit mund të rrezikojë shëndetin dhe sigurinë e tyre, si dhe shëndetin dhe sigurinë e punëtorëve të përfshirë në procesin e ndërtimit. Rritja e intensitetit dhe vëllimit të trafikut mund të ndikojë në regjimin normal të trafikut në zonën e projektit. Përveç kësaj, aktivitetet ndërtimore mund të shkaktojnë shqetësim gjatë periudhave festash fetare dhe praktikave për popullatën vendase dhe kjo mund të nënkuptojnë mungesë respekti për vlerat e tyre.

Prandaj duhet marrë një sërë masash të sigurisë dhe shëndetit të punës në zonën e ndërtimit, të cilat do të aplikohen gjatë aktiviteteve të ndërtimit. Masat bazohen në vendndodhjen specifike të lokacionit të projektit. Masat e rekomanduara gjatë organizimit të ndërtimit të paneleve fotovoltaike janë:

- Brenda strukturës organizative të kantierit do të caktohet personeli që është përgjegjës për sigurinë dhe shëndetin gjatë kryerjes së punëve;
- Kohëzgjatja e kufizuar e orarit të punës dhe periudhat e përcaktuara të pushimit gjatë ditës;
- Hartimi dhe zbatimi i skemës e cila përcakton kantierin që krijon kushtet për kryerjen e sigurt dhe të shëndetshme të punëve;
- Përzgjedhja e materialit, teknologjisë dhe mekanizmit për punë personale me ndikim minimal të zhurmës, pluhurit, dridhjeve, gazrave nga makineritë e punës, zjarri, etj. në këtë rast shpesh rekomandohet:
 - Spërkatja e rrugëve të përkohshme të kantierit;
 - Mbulimi i sitave me rërë për reduktimin e pluhurit;
 - Materialet e nevojshme për kryerjen e punimeve të depozitohen dhe ruhen në vende të zgjedhura për këtë qëllim;
- Përdorimi i makinerive dhe pajisjeve që shkaktojnë më pak zhurmë;
- Mirëmbajtja e duhur e makinave dhe kontrolli i tyre në kohë në hapësirën e caktuar për atë qëllim;
- Gjatë ndërprerjes së punës për një kohë më të gjatë, mekanizmat dhe pajisjet do të largohen në një vend të sigurtë;
- Vendosja e strukturave mbrojtëse si: gardhe, streha dhe mbrojtja e rrethojave;
- Zgjedhja e një sistemi të përshtatshëm të mbrojtjes nga zjarri si për makineritë ashtu edhe për kantierin në tërësi;
- Shënimi i shenjave përkatëse të sigurisë në afërsi të kryerjes së punimeve.

Për shkak të mbrojtjes personale dhe shëndetit, punëtorët do të jenë të detyruar të përdorin pajisje mbrojtëse personale duke përfshirë mjete dhe pajisje për mbrojtjen e kokës dhe trupit, mjetet dhe pajisjet mbrojtëse për punët në lartësi si dhe masa tjera sipas nevojës.

5.8.3 Trashëgimia kulturore

Komuna e Obiliqit ka një trashëgimi të pasur kulturore, megjithatë, ato nuk janë në afërsi dhe nuk do të ndikohen nga zbatimi i projektit. Duke pasur parasysh se zona e projektit ka qenë e banuar që në kohët e lashta, gjatë punimeve është e mundur të zbulohet një vend i panjohur arkeologjik. Nëse zbulohen objekte arkeologjike ose fetare (gjetje të rastësishme) atëherë duhet të njoftohet menjëherë Shërbimi Arkeologjik i Kosovës në kuadër të Ministrisë së Kulturës (brenda 24 orëve). Vazhdimi i zbatimit të projektit mund të bëhet vetëm pas përfundimit të vlerësimit dhe marrjes së miratimit nga autoritetet përkatëse. Deri në atë kohë, çdo punim në zonën e gjetjes duhet të pezullohet për të shmangur dëmtimin e mundshëm të objekteve të zbuluara.

5.8.4 Blerja e tokës

Parcela kadastrale në të cilën ndodhet objekti i fabrikës MEDRUPLAST, në të cilën do të instalohet sistemi solar fotovoltaik prej 1MW, është në shfrytëzim të Z. Ismajl Jakupaj për 99 vite.

6 PLANI I MENAXHIMIT MJEDISOR

Plani i Menaxhimit Mjedisor (PMM) përgatitet për të menaxhuar ndikimet mjedisore nëpërmjet veprimeve specifike zbutëse që kërkohen për zbatimin e projektit në përputhje me kërkesat e legjislacionit dhe rregulloreve kombëtare në fuqi. Plani i Menaxhimit Mjedisor ofron një përmbledhje të kushteve bazë mjedisore në zonën propozuar të projektit, përmbledh ndikimet e mundshme që lidhen me punimet e propozuara të ndërtimit dhe përcakton masat e menaxhimit të kërkuara për të zbutur çdo ndikim të mundshëm.

Ky PMM do të zbatohet nga kontraktori që do të autorizohet nga MMPHI për projektin. Objektivat e PMM janë:

- Minimizimi i çdo ndikimi negativ mjedisor, social dhe shëndetësor që rezulton nga aktivitetet e projektit;
- Parandalimi ose kompensimi i çdo humbje të personave të prekur nga projekti;
- Kryerja e të gjitha aktiviteteve të projektit në përputhje me ligjet përkatëse të Kosovës;
- Rritja e rezultateve pozitive mjedisore dhe sociale;
- Të sigurohet që PMM është i realizueshëm dhe me kosto efektive;
- Të veprojë si një plan veprimi për të siguruar që masat për zbutjen e ndikimit të projektit janë zbatuar dhe monitoruar siç duhet; dhe
- Siguron që të gjitha shqetësimet e palëve të interesuara të adresohen.

Tabela e mëposhtme jep një përmbledhje të shkurtër të ndikimeve në mjedis dhe rekomandon masa zbutëse në përputhje me ato që u thanë në pjesët e mëparshme të këtij raporti. Gjithashtu, rekomandohet në tabelë delegimi i përgjegjësisë për zbatimin e masave përkatëse për palët përkatëse të projektit.

Tabela 3. Masat zbutëse mjedisore

Treguesi mjedisor	Ndikimi	Madhësia e ndikimit	Masat zbutëse	Madhësia e ndikimit pas zbutjes	Pala përgjegjëse për implementim	Pala përgjegjëse për mbikqyrje	Përgjegjësia e financimit
Cilësia e ajrit							
Faza e ndërtimit	Emisionet e pluhurit fluturues shkaktuar nga tërësia e veprimeve në bartje të materialeve në lokacion, kontakteve të makinerisë ndërtimore me dheun	Mesatare	Minimizimi i pluhurit nga burimet e manipulimit me materiale, si shiritat bartës dhe kontejnerët, duke përdorur mbulesa dhe/ose pajisje kontrolli (spërkatje ose qeska), minimizimi i pluhurit nga burimet e hapura me anë të masave kontrolluese si p.sh mbulesat, si dhe rritja e përmbajtjes së lagështisë, janë masa që zbatohen.	E vogël	Kompania Kontraktuese	Kompania Kontraktuese	Investitori
	Emisionet e gazrave dalës nga motorët dizel të makinerisë dhe automjeteve në zonën e punimeve	Mesatare	Makineritë dhe automjetet ndërtimore duhet që të kontrollohen dhe mirëmbahen rregullisht dhe të kenë gjendjen më të mirë të mundshme, të përdorin karburant cilësorë, të ndalen kur nuk janë në përdorim për të shmangur emisionet e panevojshme dhe të operohen në mënyrën e duhur dhe efikase nga personeli i trajnuar	E vogël	Kompania Kontraktuese	Kompania Kontraktuese	Investitori

Faza e operimit	Pluhuri dhe shkarkimet nga makineritë dhe pajisjet për mirëmbajtjen e sistemit solar fotovoltaik	E vogël	Masat zbutëse për ndotjen e ajrit gjatë punëve të mirëmbajtjes janë identike me masat e marra për fazën e ndërtimit	E vogël	Investitori	Investitori	Investitori
Shfrytëzimi dhe cilësia e ujit							
Faza e ndërtimit	Konsumi i ujit për shkak të aktiviteteve të lidhura me ndërtimin	E vogël	Të gjitha masat praktike për të shmangur dhe/ose minimizuar shkarkimet e ujit (shmangia dhe/ose minimizimi i larjes së automjeteve dhe zonave të ndërtimit, pastrimi i pikave të rrjedhjeve, ripërdorimi i ujërave të zeza nga njëri aktivitet ndërtimor për një tjetër sipas mundësisë, grumbullimi i ujërave nga reshjet që mund të përdoren në shumë aktivitete ndërtimore, vetëdijesimi për përdorimin e duhur të ujit brenda punishtes, etj.)	E papërfillshme	Kompania Kontraktuese	Kompania Kontraktuese	Investitori
	Shkarkimi i ujërave të zeza rrjedhëse dhe sanitare në mjedis, ndotja nga rrjedhjet vajore nga makineria	E vogël	- Organizimi i mirëfilltë i punishtes; - Manovrimi dhe mirëmbajtja e mirëfilltë e makinerive; - Menaxhimi adekuat i mbeturinave; - Planet e definuara të menaxhimit të aksidenteve; - Zhvillimi i sistemeve grumbulluese për ujëra të zeza rrjedhëse dhe sanitare, si dhe	E papërfillshme	Kompania Kontraktuese	Kompania Kontraktuese	Investitori

			aplikimi i proceseve adekuate të trajtimit, rezultatet e të cilave duhet të përputhen me standardet e zbatueshme, para se të shkarkohen në mjedisin natyror; – Kryerja e monitorimit në të gjitha pikat ku ndodh ndotja, si dhe mbledhja e të dhënave për të përcaktuar përputhshmërinë e lartpërmendur.				
Faza e operimit	Shkarkime minimale nga pastrimi i moduleve FV	E vogël	Ujërat e zeza nga larja e moduleve FV do të dërgohen në kontejnerë, ku do të mblidhen nga kontraktori i ujërave të zeza rregullisht	E papërfillshme	Investitori	Investitori	Investitori
Shfrytëzimi i tokës dhe cilësia e dheut							
Faza e ndërtimit	Ndryshimi i shfrytëzimit të tokës në zonën përreth projektit si pasojë e aktiviteteve ndërtimore	E vogël	Mbajtja e aktiviteteve ndërtimore brenda kufijve të projektit, përdorimi i infrastrukturës ekzistuese të transportit. Zbatimi i të gjithë planeve relevante të ndërtimit, menaxhimit të mbeturinave dhe kontrollit të trafikut.	E papërfillshme	Kompania Kontraktuese	Kompania Kontraktuese	Investitori
Faza e operimit	Rrjedhjet dhe derdhjet e substancave të	E vogël	Organizimi i deponive adekuate për substanca të rrezikshme. Zhvillimi dhe implementimi i planeve të	E papërfillshme	Investitori	Investitori	Investitori

	rrezikshme. Kontaminimi i dheut nga depozitimi i parregullt i mbeturinave		duhura për menaxhim mbeturinash dhe reagim ndaj rrjedhjeve.				
Karakteristikat e peizazhit vizual							
Faza e ndërtimit	Pamje e drejtpërdrejtë e të gjitha aktiviteteve ndërtimore.	E vogël	Ndikimi në peizazh mund të zbutet duke përdorur teknika për të mbuluar operacionet e punëtorëve në vendin e ndërtimit dhe zonave ndihmëse. Për këtë, mburoja mund të instalohen rreth perimetrit të zonës së ndërtimit.	E vogël	Kompania Kontraktuese	Kompania Kontraktuese	Investitori
Faza e operimit	Ndikimi vizual i paneleve fotovoltaike dhe vendi i projektit gjatë ditës	Madhore	Të përfshihen anëtarët e komunitetit lokal dhe të shpjegohet qëllimi i projektit. Ndikimi vizual mund të perceptohet si pozitiv dhe i orientuar drejt së ardhmes dhe jo negativ.	Madhore	Investitori	Investitori	Nuk aplikohet
Prodhi dhe depozitimi i mbeturinave							
Faza e ndërtimit	Gjenerimi i mbeturinave të rrezikshme dhe të parrezikshme gjatë ndërtimit	Mesatare	- Riciklimi dhe ripërdorimi i materialeve/mbeturinave kudo dhe kurdo që është e mundur në kuptimin mjedisor dhe ekonomik; - Ndarja e mbeturinave sipas llojeve; - Depozitimi i përkohshëm i mbeturinave ndërtimore në zonë të sigurt; - Vendosja dhe shenjëzimi i tankerëve të siguruar për mbeturina të rrezikshme;	E vogël (gati e papërfillshme)	Kompania Kontraktuese	Kompania Kontraktuese	Investitori

			- Grumbullimi i mbeturinave të rrezikshme dhe të parrezikshme nga një entitet i autorizuar.				
Faza e operimit	Gjenerimi i mbeturinave inerte urbane si dhe atyre të rrezikshme	Mesatare	Menaxhimi apo grumbullimi i mbeturinave në zone do bëhet nga Kompania Rajonale e Mbeturinave "Pastrimi SH.A". Për të siguruar një menaxhim sa më të mirë të këtyre mbetjeve, do të bëhet vendosja e shportave dhe kontejnerëve sipas standardeve dhe këndeve të cilat do të jenë më të frekuentuara dhe duhet të mendohet edhe aspekti i qasjes së lehtë të makinerisë për zbrazje të kontejnerëve me mbeturina.	E vogël	Kompania e kontraktuar për menaxhim të mbeturinave	Kompania e kontraktuar për menaxhim të mbeturinave	Investitori
Zhurma							
Faza e ndërtimit	Ekspozimi i zonës së banuar ndaj zhurmës nga aktivitetet ndërtimore	Mesatare	Për të zvogëluar zhurmën, duhen zgjedhur makineri dhe sisteme që krijojnë më pak zhurmë, si dhe të mirëmbahen në masën e duhur. Aktivitetet e ndërtimit duhet të shmanget gjatë natës.	E vogël	Kompania Kontraktuese	Kompania Kontraktuese	Investitori

Faza e operimit	Zhurmë nga operimi i sistemit solar fotovoltaik (invertorët)	E papërfillshme	Energjia diellore si impiant nuk konsiderohet se shfaq ndonjë operim me zhurmë që mund të pengojë banorët pranë objektit, edhe pse invertorët mund të prodhojnë zhurmë, por kjo nuk konsiderohet një çështje serioze, pasi ato nuk do të gjenerojnë ndonjë zhurmë të konsiderueshme. Pajisjet që lëshojnë zhurmë duhet të jenë në përputhje me standardet e zbatueshme të zhurmës.	E papërfillshme	Investitori	Investitori	Investitori
Aksidentet dhe fatkeqësitë mjedisore							
Faza e ndërtimit	Vërshimet e mundshme	E vogël	Dizajni inxhinierik duhet të përfshijë sistemin efektiv të drenazhimit, krijuar për të larguar ujërat e vërshimit nga zona e projektit. Zbatimi i të gjitha planeve relevante të dizajnit dhe ndërtimit.	E papërfillshme	Kompania Kontraktuese	Kompania Kontraktuese	Investitori
Faza e operimit	Zjarri dhe eksplozimet	Mesatar deri në kritik	- Mirëmbajtja e rregullt e pajisjeve dhe makinerive të sistemit solar fotovoltaik; - Implementimi dhe përditësimi i rregullt i Planit të Gatishmërisë dhe Reagimit në rastet emergjente; - Trajnimi dhe edukimi i punëtorëve.	Mesatare	Investitori	Investitori	Investitori
Karakteristikat biologjike							

Faza e ndërtimit	Degradimi dhe transformimi i habitateve	E papërfillshme	- Mbajtja e aktiviteteve ndërtimore brenda kufijve të projektit, si dhe parandalimi i largimit të panevojshëm të vegjetacionit. - Rimbjellja e punishtes dhe zonës së projektit pas ndërtimit, për të përmirësuar cilësinë e habitatit.	E papërfillshme	Kompania Kontraktuese	Kompania Kontraktuese	Investitori
Faza e operimit	Funksionimi i projektit mund të shqetësojë faunën ekzistuese në habitatin e saj natyror si rezultat i zhurmës, lëvizjes së automjeteve dhe personelit.	E vogël	Të kufizohet lëvizjet e personelit dhe automjeteve vetëm në kufijtë e zonës së projektit.	E papërfillshme	Investitori	Investitori	Investitori

Tabela 4. Masat zbutëse sociale

Treguesi social	Ndikimi	Madhësia e ndikimit	Masat zbutëse	Madhësia e ndikimit pas zbutjes	Pala përgjegjëse për implementim	Pala përgjegjëse për mbikqyrje	Përgjegjësia e financimit
Kushtet e punës							
Faza e ndërtimit	Punësimi lokal	Mesatare	Punësimi i nënkontraktorëve dhe punëtorëve lokalë: Politika e rekrutimit mund të ofrojë preferencë për punëtorë lokalë nëse aplikantë të përshtatshëm dhe kompani lokale mund të gjenden brenda komunës.	Mesatare	Investitori dhe nën-kontraktori	Investitori dhe nën-kontraktori	Investitori/Kontraktori
	Ndërveprimi mes komunitetit lokal dhe punëtorëve të ndërtimit	Mesatare	- Vetëdijësimi social / trajnimi për shëndet e siguri; - Tabela informuese në hyrje të punishtes me njoftimet përkatëse.	E vogël	Kompania Kontraktuese	Kompania Kontraktuese	Investitori
Shëndeti dhe Siguria në Punë							
Faza e ndërtimit	Ndikimi në shëndet dhe siguri të komunitetit lokal dhe punëtorëve	Madhore	- Brenda strukturës organizative të kantierit do të caktohet personeli që është përgjegjës për sigurinë dhe shëndetin gjatë kryerjes së punëve; - Kohëzgjatja e kufizuar e orarit të punës dhe periudhat e përcaktuara të pushimit gjatë ditës;	Mesatare	Kompania Kontraktuese	Kompania Kontraktuese	Investitori

			- Hartimi dhe zbatimi i skemës e cila përcakton kantierin që krijon kushtet për kryerjen e sigurt dhe të shëndetshme të punëve; - Vendosja e strukturave mbrojtëse si: gardhe, streha dhe mbrojtja e rrethojave; - Zgjedhja e një sistemi të përshtatshëm të mbrojtjes nga zjarri si për makineritë ashtu edhe për kantierin në tërësi; - Shënimi i shenjave përkatëse të sigurisë në afërsi të kryerjes së punimeve.				
Faza e operimit	Mund të ketë rreziqe që lindin për shëndetin dhe sigurinë e punëtorëve gjatë aktiviteteve të funksionimit dhe mirëmbajtjes për shkak të materialeve të papërshtatshme, mirëmbajtjes së makinerive, etj.	Mesatare	Zhvillimi dhe zbatimi i një Plani për Shëndetin dhe Sigurinë e Punëtorëve për fazën e funksionimit, i cili garanton sigurinë e çdo punonjësi në vendin e projektit. Një plan i tillë, ndër të tjera, duhet të përfshijë mirëmbajtjen e duhur të makinerive dhe veglave të përdorura, udhëzimin dhe trajnimin e duhur të personelit për të përdorur makina të tilla dhe furnizimin me pajisje të përshtatshme për punëtorët.	E vogël	Investitori	Investitori	Investitori

7 PLANI I MONITORIMIT MJEDISOR

Një plan monitorimi mjedisor është i nevojshëm për të siguruar që të gjithë akterët përkatës të ndërmarrin veprimet e përshkruara për të mundësuar zbatimin e masave të parashikuara për të zvogëluar ndikimet mjedisore dhe për të verifikuar nëse veprimet e ndërmarra kanë ndikuar në mbrojtjen e mjedisit, si dhe të vendosin nëse janë të nevojshme masat shtesë. Monitorimi i rregullt i zbatimit të masave nga Kontraktori do të ndërmerret dhe mbikëqyret nga një mbikëqyrës i pavarur.

Shumica e masave për zbutjen e ndikimit në mjedis janë masa standarde për të minimizuar ndikimet negative që vijnë nga aktivitetet e ndërtimit në zonat para-urbane (mirëmbajtja e hyrjes, planifikimi i punës për të minimizuar ngatërresat dhe pengesat në trafik, etj.). Monitorimi i këtyre masave normalisht përfshin vëzhgimin në formën e vizitave në terren, megjithëse disa masa kërkojnë një shqyrtim më zyrtar të regjistrave dhe aspekte të tjera.

Tabela më poshtë paraqet Planin e Monitorimit të Mjedisit për këtë projekt që përshkruan aktivitetet e ndryshme të monitorimit që duhen ndërmarrë. Këto përshkruajnë: (i) masat për zbutjen e ndikimit, (ii) vendndodhjen, (iii) metodat e matjes, (iv) frekuencën e monitorimit, dhe (v) përgjegjësitë (si për monitorim ashtu edhe për marrjen e masave).

Tabela 5. Plani i monitorimit mjedisor

Masat zbutëse	Parametrat që duhet të monitorohen	Lokacioni	Matjet	Frekuenca	Personi përgjegjës
Faza e ndërtimit					
Të gjitha masat e zbutjes së ndikimit që lidhen me fazën e ndërtimit	Aplikimi në terren	Vendi i ndërtimit	Vëzhgimet në vendin e punimit; intervista me njerëz dhe punëtorë	Javore	Konsulenti i projektit
Të gjitha masat e zbutjes së ndikimit të lidhura me projektimin	Përfshirja në hartimin e objektit	-	Rishikimi i projektit	Në varësi të nevojës	Konsulenti i projektit
Faza e operimit					
Operimi i sistemit solar fotovoltai	Korrozioni	Vendi i ndërtimit	Krahasimi me vlerat kufizuese së Direktivës së BE-së	Çdo gjashtë (6) muaj	Konsulenti i projektit
Mbjellje e pemëve si masë kompensuese	Numri i pemëve të mbjella	Në zonën e projektit	-	-	

8 PËRFUNDIM

Ndërtimi dhe operimi i sistemit solar fotovoltaik në kulmin e fabrikës MEDRUPLAST, në zonën kadastrale Llazarevë, komuna e Obiliqit pritet të ketë ndikim të ulët në mjedis dhe të jetë në përputhje me kërkesat ligjore të përcaktuara në Ligjin për Mbrojtjen e Mjedisit Nr. 03/L-025, Ligjin për Vlerësimin e Ndikimit në Mjedis Nr. 08/L-181, si dhe me të gjitha ligjet dhe aktet nënligjore përkatëse. Ndikimet në komponentët mjedisorë si toka dhe uji konsiderohen minimale dhe të papërfillshme, ndërsa ndikimi në ajër do të jetë i kontrollueshëm përmes masave të menaxhimit dhe monitorimit të rregullt. Monitorimi i këtij ndikimi do të bëhet në mënyrë të vazhdueshme dhe do të raportohet çdo fundviti kalendarik, si dhe sipas kërkesave të Ministrisë përkatëse.

Bazuar në vlerësimet e këtij raporti, mund të konkludohet se zhvillimi i këtij projekti nuk paraqet rrezik për shëndetin e njerëzve. Ndikimet në mjedisin tokësor, ujor, ajror dhe në peizazh, pas zbatimit të të gjitha masave mbrojtëse të propozuara, do të reduktohen në një nivel të pranueshëm, brenda kufijve të lejuar me ligj, dhe në fazën e rehabilitimit të zonave të prekura, këto ndikime mund të eliminohen plotësisht.

Projekti në tërësi pritet të sjellë ndikime pozitive në aspektin mjedisor dhe shëndetësor, për shkak të përdorimit të energjisë së pastër, uljes së emetimeve ndotëse dhe përmirësimit të cilësisë së ajrit. Po ashtu, do të kontribuojë në furnizim të qëndrueshëm dhe të sigurt me energji elektrike të prodhuar në vend, duke ndihmuar në përmbushjen e objektivave të Strategjisë Energjetike të Kosovës dhe në promovimin e burimeve të ripërtëritshme të energjisë.

Projekti parashikohet të sjellë përfitime të konsiderueshme edhe për Komunën e Obiliqit dhe komunitetin lokal. Gjatë fazës së ndërtimit do të hapen vende të reja pune, ndërsa edhe gjatë operimit dhe mirëmbajtjes së projektit mund të krijohen mundësi punësimi afatgjata. Kjo do të ndikojë pozitivisht në aspektin ekonomik të banorëve lokalë dhe në zhvillimin e përgjithshëm të komunës. Për më tepër, projekti mund të shërbejë si një pikë referimi dhe interesimi për vizitorë dhe investitorë, duke nxitur zhvillimin ekonomik dhe duke përforcuar imazhin e komunës si mbështetëse e energjisë së pastër dhe teknologjive të qëndrueshme.

Në bazë të të dhënave dhe vlerësimeve të paraqitura, mundësohet që Ministria e Mjedisit, Planifikimit Hapësinor dhe Infrastrukturës të japë mendim pozitiv për lëshimin e Pëlqimit Mjedisor për instalimin e sistemit solar fotovoltaik 1MW në kulmin e objektit të fabrikës MEDRUPLAST, që ndodhet në zonën kadastrale Llazarevë, në territorin e Komunës së Obiliqit.

9 REFERENCAT

1. Raport mbi gjendjen e Ujërave në Kosovë 2020 – AMMK
2. Plani Zhvillimor Komunal i Obiliqit 2023-2031
3. Kushtet klimatike të Kosovës (<https://www.kosovo-mining.org/kosova/kushtet-klimatike/>)
4. Gjeologjia e Kosovës (<https://kosovo-mining.org/resurset-minerale/gjeologjia/>)
5. Hidrologjia e Kosovës (<https://www.kosovo-mining.org/kosova/hidrologjia/>)
6. Harta hidrologjike e Kosovës
(https://sq.wikipedia.org/wiki/Hidrografia_e_Kosov%C3%ABs#/media/Skeda:Hydrology.jpg)
7. Raporti i menaxhimit të mbeturinave komunale në Kosovë 2022 <https://ammk-rks.net/assets/cms/uploads/files/Raporti%20i%20%20menaxhimit%20t%C3%AB%20mbeturi%20nave%20komunale%20per%20vitin%202022-i%20lektoruar.pdf>
8. Kosovo Water Security Outlook, World Bank Group, 2018
9. Të dhënat historike të klimës dhe motit për Obiliqin
(https://www.meteoblue.com/en/weather/historyclimate/climatemodelled/Obiliq_kosovo_784759)
10. Cilësia e ajrit në Kosovë (<https://ihmk-rks.net/?page=1,18>)
11. Biodiversiteti i Kosovës (<https://ammk-rks.net/mjedisi/15/biodiversiteti>)
12. Lista e Trashëgimisë Kulturore për Mbrojtje të Përkohshme 2023-2024

SHTOJCA 1. Paramasa e projektit

SISTEMI SOLAR MEDRUPLAST 1 MWp					
Nr.	Përshkrimi i produktit	Njësia	Sasia		Shuma (€)
1. Panele solare					
1.1	Panele solare half-cut, monokristaline, 600 Wp, Trina	copë	1,667	90.00	150,000.00
Totali:					150,000.00
2. Invertori					
2.1	Inverter: SG125CX-P2, SUNGROW	copë	8.00	8,500.00	68,000.00
2.2	Smart Energy Meter: DTSD1352-C/1 (6)A, SUNGROW	copë	1.00	180.00	180.00
2.3	TMRR	komplet	1.00	126.10	126.10
2.4	Pozicionimi I Invertorit	komplet	1.00	1,200.00	1,200.00
Totali:					69,506.10
3. Pjesa AC					
3.1	Kabllo PF Al 1x120mm ²	m	5,120.00	2.10	10,752.00
3.2	Kabllo PF Al 1x95mm ²	m	600.00	3.84	2,304.00
3.3	Kabllo 1x50mm ²	m	185.00	3.60	666.00
3.4	Kabllo 1x16mm ²	m	185.00	1.92	355.20
3.5	Papuçe Al-Cu 120mm ²	copë	100.00	5.42	542.40
3.6	Papuçe Al-Cu 95mm ²	copë	100.00	4.20	420.00
3.7	Papuçe Cu 50mm ²	copë	100.00	1.20	120.00
3.8	Papuçe Cu 16mm ²	copë	100.00	0.40	39.60
3.9	Kanal metalik se bashku me kanal 200x60mm	m	100.00	8.93	892.80
3.10	Fasheta	copë	200.00	0.12	24.00
Totali:					16,116.00
4. Pjesa DC					
4.1	Kabllo DC 4 mm ² , Icel	m	33,600.00	0.90	30,240.00
4.2	Konektor M + transport	copë	112.00	1.80	201.60
4.3	Konektor F + transport	copë	112.00	1.80	201.60
4.4	Kanale metalike 100x60mmx0.8mm	m	50.00	6.00	300.00
4.5	Kanale metalike 50x40 se bashku me kapak	m	30.00	3.17	95.04
4.6	Fasheta	copë	100.00	0.12	12.00
4.7	Material i pa specifikuar	komp.	1.00	60.00	60.00
Totali:					31,110.24
5. Konstruksioni					
5.1	U profil	copë	5,500.00	2.40	13,200.00
5.2	Lidhëse fundore	copë	192.00	1.30	249.60
5.3	Lidhëse të mesme	copë	5,308.00	1.25	6,635.00
5.4	Material i pa specifikuar	komp.	1.00	50.00	50.00
Totali:					20,134.60
6. Trafo dhe ormanat					
6.1	Trafo dhe linja komplet	komp.	1.00	65,000.00	65,000.00
6.2	LAN Cable	m	100.00	0.24	24.00
6.3	Monitorimi	copë	1.00	1,300.00	1,300.00
6.4	Material i pa specifikuar	komp.	1.00	100.00	100.00

Raport i Vlerësimit të Ndikimit në Mjedis

<i>Totali:</i>	66,424.00
TOTALI €	353,290.94